Leto LXI[illegible] Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, ponedeljek 29. marca 1943-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 6 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.
Račun pri poštno čekovnem uradu Ljubljana štev. 10-351
EKSKLUZIVNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Torpedna letala potopila tri velike ladje

Zmagovit napad na sovražni konvoj pred alžirsko obalo — Potopljene so bile ladje po 15 tisoč, 10 tisoč in 7 tisoč ton, četrta pa žažgana

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 28. marca naslednje 1037. vojno poročilo:

Na tuniški fronti, kjer je sovražnik uporabil nove močne sile, se nadaljujejo hude borbe, v katerih se osne čete vztrajno bore. Nemški lovci so sestrelili tri letala.

Na morju pred alžirsko obalo so oddelki torpednih letal pod poveljstvom kapitana Manzini Urbana iz Cesene in poročnikov Mura Battiste iz Cagliarija ter Bertuzzi Irmerija iz Riminija napadli včeraj zjutraj velik sovražni konvoj. Ne glede na močen odpor sovražnika so bile potopljene tri ladje po 15.000, 10.000 in 7000 ton, nadaljnja pa se je vnela.

Istega dne so nemška letala napadla sovražni konvoj na zapadnem Sredozemskem morju in s torpedi zadela štiri ladje srednje velikosti, izmed katerih se je ena potopila.

Naša letala so bombardirala skladišča petroleja v Tripolisu v Siriji.

Z operacij zadnjih dni je pogrešanih pet naših letal.

Sovražna letala so metala bombe in obstreljevala s strojnicami kraj Pozzallo (Ragusa).

Eno dvomotorno angleško letalo se je zrušilo v okolici Sciacce, njegova posadka 6 mož je bila ujeta. Drugih 6 letalcev z angleškega letala, ki je padlo v morje, je bilo ujetih južno od Caprija.

*

V napadu na sovražni konvoj v alžirskih vodah, ki ga omenja današnje vojno poročilo, so se izkazali naslednji piloti:

poročniki Borreli Ernesto iz S. Marija la Carita (Neapelj), Marchiori Giuseppe iz Gonzage (Mantova;, Veronji Orlando iz Milana, Facilletto Antonio iz Sacila (Udine), podporočniki Lussato Silvano iz Benetk, Corraddino Dalmazio iz Neaplja, Devieto Vollare Domenico iz Catanije; marešala Grifonij Orlando iz Fabriana (Ancona), Boi Bruno iz Soamp de Praza (Aosta); višji narednik Cellino Orlando iz Cittidiana (Varese), Vitalij Giovani iz Cesena, Haeffelli Walter iz Torina, Cozzi Carlo iz Olgiate Olona (Varese) in narednika Cocola Giuseppe iz Trentole (Neapelj) in Bonaccini Walter iz Modene.

*

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 27. marca naslednje 1036. vojno poročilo:

Na srednjem in južnem odseku tuniškega bojišča se bitka nadaljuje. Letalstvo Osi živahno sodeluje s kopnimi edinicami ter bombardira sovražno zaledje in zbirališča vozil.

Nemški lovci so v letalskih dvobojih sestrelili 6 letal.

Nemška letala so napadla konvoj v alžirskih vodah in zadela tri parnike ter bombardirala skladišča in pristaniške naprave v Alžiru.

Veliko skupino sovažnih štirimotornih letal, ki je bila namenjena nad Cagliari, so naši lovci prestregli in jo prisilili, da je spremenila polet. V zraku nad Palermom je izstrelek protiletalskega topništva zadel britansko izvidniško letalo, ki je padlo v morje severno od Mondella.

Vladar na seji Kr. akademije San Luca

Učinkovita zaščita umetnin v vojnem času

Rim, 28. marca, s. Dne 28. marca je bilo ob vzvišeni navzočnosti Vel. Kralja in Cesarja svečano zborovanje Kr. akademije San Luca. Zborovanja so se udeležili minister za narodno vzgojo kot zastopnik Vlade, podpredsednik Senata in Zbornice fašijev in korporacij Eksc. Gray, podtajnik Stranke Carlo Scorza, Eksc. Giovannoni kot zastopnik predsednika Kr. akademije Italije, Vis. princ Chigi, guverner Rima, prefekt, senatorji, nacionalni svetniki, zastopniki vojaških oblasti, hierarhi, številni akademiki in osebnosti iz umetniških in kulturnih krogov. Navzoča sta bila tudi veleposlanik Nemčije in poverjenik poslov Japonske.

Predsednik senator grof Alberto Calzabini je odredil pozdrav Kralju in Cesarju in je prečital svoje kratko poročilo, omenjajoč pobude akademije v preteklem letu. Poročal je o imenovanju novih akademikov in o bližnji otvoritvi arhitektonske razstave o Dalmaziji, ki se že pripravlja. Preden je dal besedo predavatelju, ki je imel prikazati ukrepe in zaščito umetniških del v vojnem času, je izrazil prepričanje v zmago ter poveličeval trdni blok Italijanov pod orožjem v znamenju svetlega savojskega križa ob liktorskih fašijih.

Akademik Gino Chierici je nato govoril o vojni in zaščiti umetnin. Sporočil je med drugim, da je malo znanega o važnem delu za zaščito naših umetnin. Vojni dogodki in težave trenutka so odvrnili pozornost Italijanov od usode enega največjih zakladov naroda. Skoraj vse zbirke v pinakotekah in muzejih ter večji del umetniških predmetov iz cerkva je bilo preneseno na varne kraje, kjer lahko mirno čakajo na boljše čase. Napornejše delo je zahtevalo obrambo spominskih poslopij, fresk, mozaikov in nepremičnih stebrov ter kipov. Storjeni ukrepi kažejo bistroumnost tehnikov za konzerviranje umetniškega premoženja in budno skrb ter pametno vodstvo generalne direkcije za umetnost. S projekcijskimi slikami je bilo prikazano izvršeno delo na največjih spomenikih iz mnogih pokrajin.

Popoldne so se k izredni seji zbrali vsi akademiki. Svoje funkcije so prevzeli nekateri nedavno imenovani akademiki. Razgovor se je tikal važnih vprašanj udejstvovanja zavoda. Obširno se je obravnaval tudi predmet, o katerem je predaval dopoldne akademik Gino Chierici.

Seja ministrskega odbora za oskrbo

Rim, 27. marca s. Pod predsedstvom Duceja se je danes ob 17. sestal medministrski odbor za enotno ureditev prehrane ter njeno razdelitev, kakor tudi za cene. Seja je bila ob 19. prekinjena in se bo nadaljevala v ponedeljek 29. marca ob 17.

Sestanek Zbornice fašijev in korporacij

Rim, 27. marca, s. Zbornica fašijev in korporacij bo začela razprave o proračunu za leto 1943/44-XXI/XXII v ponedeljek 12. aprila ob 10. dopoldne.

Sevsk v naskoku zavzet

Nemška zmaga severnozapadno od Kurska — V ostalih odsekih ni bilo pomembnejših dogodkov

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 28. marca. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na vzhodni fronti je dan v splošnem potekel mirno. Samo v nekaterih odsekih je prišlo do krajevnih bojev.

Severnozapadno od Kurska so oklopni grenadirji po večdnevnih hudih bojih v naskoku zavzeli mesto Sevsk.

V vodah Ribiškega polotoka so dosegla nemška brza letala bombne zadetke na velikem sovražnikovem tovornem parniku.

Na tuniški fronti se nadaljuje obrambna bitka. Kljub veliki premoči sovražnik niti včeraj ni mogel doseči nobenega odločilnega uspeha. Nemške in italijanske čete so zavrnile vse poskuse za prodor in vrgle v protisunku spredaj sovražne oklopne vozove, ki so prodrli, zopet nazaj.

Pri napadu nemških bojnih letal na konvoj pred alžirsko obalo so bile zadete 4 sovražne trgovske ladje.

Preteklo noč so prileteli angleški bombniki nad nemško ozemlje in prodrli do državne prestolnice. Metali so rušilne in zažigalne bombe po nekaterih krajih severnozapadne Nemčije in na področje Velikega Berlina. Povzročena je bila škoda pretežno zaradi požarov v stanovanjsih predelih, pa tudi opustošenja na javnih poslopjih in kulturnih napravah. Prebivalstvo je imelo izgube. Sestreljenih je bilo 8 izmed napadajočih bombnikov.

Stražni čolni so sestrelili nadaljnje angleško bojno letalo ob norveški obali.

Sovražnikove letalske izgube

Berlin, 28. marca s. Samo včeraj je sovražnik, kakor zagotavljajo v tukajšnjih vojaških krogih, izgubil na vzhodni fronti v letalskih dvobojih z nemškimi lovci 36 letal. Nemci so izgubili samo 3 letala.

Uspel napad na sovjetsko letališče

Berlin, 27. marca s. Nemški bombniki so v svojem neutrudnem ofenzivnem udejstvovanju proti življenjskim žilam sovražnega odpora včeraj nenadoma napadli sovjetsko letališče južno od Valujkija. Nemška letala so se sprostila nizko do nekaj metrov nad zemljo in odvrgla številne bombe na sovražna letala, ki so se nahajala na letališču, in jih obstreljevala tudi s strojnicami. Najmanj 10 sovražnih letal na tleh je bilo uničenih. Bencinski rezervoarji nekaterih letal so eksplodirali. Nastal je požar, ki se je hitro razširil in uničeval letalo za letalom. Mnogo nadaljnjih sovjetskih letal, ki so bila razmeščena ob robu letališča, je bilo poškodovanih z letalskim orožjem. Nemška letala, proti katerim sovražnik zaradi presenečenja ni niti najmanj reagiral, so se vrnila na svoja oporišča.

Eksc. Alfieri v Dresdenu

Dresden, 28. marca s. Danes je prišel Kr. veleposlanik Italije Dino Alfieri v spremstvu Kr. generalnega konzula v sedež fašija v Dresdenu, kjer so bili zbrani vsi člani italijanske zajednice in vsi na tem področju zaposleni italijanski delavci, katere je Kr. veleposlanik toplo pozdravil in jih vzpodbujal. Rojaki so odgovorili z vzklikanjem Duceju.

DUCE MED SVOJIMI LETALCI

Resnobne proslave ob 20 letnici ustanovitve Kr. letalstva — Visoka Ducejeva pohvala letalcem — Torpedna letala nove konstrukcije

Rim, 28. marca, s. Dvajsetletnico ustanovitve Kr. letalstva so proslavili z resnobnimi obredi na letališčih in v letalskih ustanovah. Ob obletnici so izobesili narodno zastavo na rimskem kapitolskem stolpu in na senatorski palači. Kr. letalstvo je stražilo v Beneški palači. Duce je hotel podeliti posebno svečanost dogodku, ki spominja na ustanovitev njegovega orožja, s svojo navzočnostjo med letalci.

Ob spremstvu šefa Glavnega stana, šefa štaba Letalstva ter šefov Glavnega stana Vojske, Mornarice in Milice, podšefa Glavnega stana, podtajnika v vojnem ministrstvu in poveljnika Kr. karabinjerjev je bil Duce sprejet na nekem letalskem oporišču od podšefa Glavnega stana Letalstva ter od generala eskadre, generala divizije in generala brig. Kr. Letalstva. Ob predpisanih zvokih tromb in pozdravu postrojenih oddelkov je Duce najprvo pregledal častno stražo, nato so pa na letališčih dvignili njegov prapor.

Duce je nato v uniformi prvega maršala imperija pregledal oddelke, obsegajoče bataljone Kr. letalstva akademije, tečajev oficirskih gojencev, letalskih kolegijev in protiletalskih formacij. Poveljnik oddelka je podal raport. Godba Kr. letalstva je zaigrala Kraljevo koračnico in Giovinezzo, oberem pa sta mogočno odmevala pozdrav Kralju in pozdrav Duceju. Po poklonitvi pred zastavo letalstva, katero so za to priliko prinesli na letališče, je Duce pregledal postrojene skupine. V popolnem redu so se vrstila letala skupine torpednih letal nove konstrukcije, pripravljene za uporabo. Duce, kateremu sta šef štaba Kr. letalstva in poveljnik skupine dajala pojasnila, je pregledal celotno postrojitev. Posadke vsakega letala so stale poleg svojih letal. Duce je govoril z mnogimi vodji posadk in je stopil v eno izmed letal, kot strokovnjak pregledal naprave in orožje ter se razgovarjal z letalskimi specialisti, katerim je zastavljal vprašanja.

Od eskadre do eskadre je med Ducejevim pregledom odmeval pozdrav. Dolgo in podrobno je Duce pregledoval nato naslednje postrojitve letal novega tipa, ki so jih ob tej priliki zbrali na letališču. Duce je hotel, da se v njegovi nazočnosti preizkusi orožje teh letal. Izvedenih je bilo nekaj poizkusov, ki so pokazali izredno moč orožja, konstruiranega v italijanski letalski industriji.

Duce se je podal pred hangarje, kjer je bil pripravljen oder, na katerega je stopil s šefom glavnega stana Kr. letalstva. Oddelke, ki so se med tem postrojili v četverokotu, je kratko in ponosno nagovoril. Posadke so nato v zboru zapele »Giovinezzo« in himno Rima. Po izkazanih častih je odšel Duce v neko opazovalnico in prisostvoval vežbam skupin in posameznih letal ter ob koncu izrekel svoje popolno zadovoljstvo.

Duce je nato odšel z letališča. Oddelki so ga pozdravili s predpisanimi častmi. Potem je Duce sklical k raportu ob navzočnosti podtajnika in šefa glavnega stana Kr. letalstva letalske generale in šefe osrednjih ustanov v ministrstvu, katerim je izrazil svojo visoko pohvalo za njih delo v sedanji vojni. Nato je Duce sprejel italijanske letalske industrijce, katerim je dal navodila za delo, ki naj se opravi v svrho ojačenja do mej človeške možnosti proizvajalna sposobnost naroda na področju letalskega oboroževanja.

Proslave ob 20letnici letalstva je zaključil državni podtajnik general Fougier s poveličevanjem junaških dejanj letalstva v radiu.

Dnevno povelje generala Fougiera

Rim, 27. marca, s. Naredbeni list letalskega ministrstva objavlja:

Častniki, podčastniki, letalci!

Dvajset let je minilo, odkar je Duce preko vseh ovir in vseh dvomov s svojim »credo«, prežet letalskega navdušenja in zaupanja v ljudi, ki so se borili in trpeli za bodočnost italijanskih kril, postavil z ustanovitvijo Kr. letalstva tretji steber v temeljni zgradbi državnih oboroženih sil.

Od onega dneva smo prehodili zelo težko pot in mnogo slave zaradi žrtev je zabeleženo v letnikih tega orožja, ki zbira pod seboj nepremagane zastave in cvet prostovoljstva Italije.

V potrjevanju nevenljive volje fašizma, da pred svetom dokaže vrednost najboljših vrlin našega rodu, je Kr. letalstvo v dvajsetih letih svojega obstoja v neprekinjeni skrbi za izpopolnitev in z nikoli ugaslim ognjem širilo svoje duhovne in materialne energije, da bi v še svetlejši luči živele njene sveže tradicije in bi svarilno utrjevalo moč našega orožja.

Danes, po dvajsetih letih nepretrganih dokazov drznosti in hrabrosti, katerih spomin nam zmerom zbuja upravičen ponos v srcih naših vojakov in letalstva in v poletu borb proti najmočnejšemu združenju, ki jih pozna zgodovina, slavijo letalske sile Italije, že preizkušene v treh vojnah, praznik svoje mladosti in svoje zvestobe.

Ponosno na žrtve svojih sinov, okrepljeno s svojo slavo in prežeto neizčrpnega navdušenja, dviga Kr. letalstvo v tem strogem času ob zaključku drugega desetletja svojega obstoja visoko prapore svojih oddelkov in obnavlja prisego zvestobe, da bo zmerom bolj vredno največjih žrtev svojih junakov in zmagovite usode ljubljene domovine.

Častniki, podčastniki, letalci!

Pozdrav Kralju! Pozdrav Duceju!

FOUGIER.

Album slave Kr. letalstva v sedanji vojni

Rim, 27. marca. s. Album slave hrabrosti Kr. letalstva v sedanji vojni:

Padlih 1696, ranjenih 1931, odlikovanih z zlato kolajno 85, od teh 4 živi. Odlikovanih s srebrno kolajno 3132, z bronasto kolajno 4140, z vojnim križem 5509.

V Španiji je padlo 175 letalcev, ranjenih je bilo 192, z zlato kolajno je bilo odlikovanih 56, med temi 3 živeči, s srebrno kolajno 976, z bronasto kolajno 1178 in z vojnim križem 726.

V sedanji vojni je bilo z gotovostjo sestreljenih ali uničenih na tleh 2300 sovražnih letal, verjetno sestreljenih ali uničenih na tleh 958 letal. Sovražnih bojnih ladij je bilo potopljenih 65, poškodovanih pa 211. Sovražnih trgovskih ladij je bilo potopljenih 136, poškodovanih pa tudi 136.

V španski vojni je bilo izvršenih 86.420 vojnih poletov, torej 90 povprečno vsak dan. Sovražnih letal je bilo v španski vojni zrušenih 903, na tleh pa je bilo uničenih 40 letal.

Junaška smrt generala Pizzolata

Rim, 28. marca. s. Junaški vrsti za domovino padlih generalov v sedanji vojni se je pridružil divizijski general Gavino Pizzolato, ki je padel v zadnjih borbah na tuniški fronti.

General Pizzolato je bil rojen v Sorsu (Sassari) 26. februarja 1884. Leta 1906. je postal tapniški poiporočnik. Vojne leta 1915.—18. se je udeležil v činu kapitana in majorja kot poveljnik baterije poljskega topništva. Dokazal je svoje odlične strokovne sposobnosti in veliko vnemo ter drznost 28. in 29. junija 1916 na Monte Fortino di Villanuova ter 7. avgusta 1916 na San Michelu in 15. junija 1918 na Capo d' Argine (Piave). Pridobil si je dve zlati kolajni in bronasto kolajno ter je napredoval v majorja po vojni zaslugi. Po vojni je služil pri topniških polkih, leta 1923. pa je bil poslan v Tripolitanijo ter se je udeležil operacij za osvojitev Gebel Tahruna. Leta 1926. se je vrnil v Domovino ter napredoval v podpolkovnika. V maju 1927 je bil poslan v Eritrejo, kjer je opravljal službo v Agordatu do avgusta 1929. Nato je bil premeščen v Cirenaiko kot poveljnik topništva.

Leta 1931. se je vrnil v Italijo ter postal skupinski poveljnik topniškega polka. Leta 1933. je napredoval v polkovnika zaradi izrednih zaslug in je postal poveljnik lahkega topniškega polka. V juniju 1938 je postal brigadni general ter je prevzel podpoveljništvo motorizirane divizije Trento, potem p apod poveljništvo in poveljništvo drzne divizije Emanuele Filiberto, Testadi Ferro. V februarju 1941 je bil dodeljen poveljništvu oklopne divizije Centrauro, ki je operirala na grško-albanski fronti. V činu divizijskega generala je prevzel poveljništvo divizije La Spezia ter je diviziji poveljeval do dneva svoje slavne smrti.

Italijanska predavanja v Bolgariji

Sofija, 27. marca. s. Prof. Roberto Scheggi, redni profesor neapeljske univerze, je imel več predavanj v Sofiji in važnejših bolgarskih mestih o socialni, gospodarski in pravni ureditvi države po fašističnih načelih. Predavanja prof. Scheggija so zbudila živahno zanimanje ne samo v vseučiliških krogih, temveč tudi med politiki in med dijaštvom.

Göringova poslanica Duceju

Goreče čestitke ob dvajsetletnici Kr. letalstva

Rim, 28. marca, s. Letalski general eskadre Max vitez von Tohl, nemški letalski ataše pri nemškem veleposlaništvu v Rimu, je ob spremstvu drugega letalskega atašeja izročil Duceju naslednjo poslanico:

»Duce, Vaše slavno sinje orožje lahko na današnji dan s ponosom gleda na svoje 20-letno življenje. Kot prvi državnik ste spoznali važnost moče letalske sile kot avtonomnega orožja ter ste napotili navdušenje in konstruktivne sile svojega naroda za uresničenje te naloge.

Pod vodstvom nepozabnega prijatelja letalskega maršala Itala Balba je bilo ustvarjeno sredstvo, ki je v viharnem zagonu kmalu delalo čudeže v svetovnem letalstvu. Polet na 55.000 km podpolkovnika De Pineda leta 1924., brzinski rekordi majorja De Barmadija in maršala Angella leta 1926., poleti atlantske eskadre leta 1930. in 1932. in višinski rekord podpolkovnika Pezzija leta 1937. so bili akcije, ki so vzbujale pozornost in so nepozabni mejniki v razvoju letalstva.

Med zavzetjem Abesinije in v španski vojni je Vaše letalstvo dokazalo, kakšnih borbenih akcij je sposobno in kakšni junaški duh ga preveva. V borbi za svobodo na našem kontinentu stoje fašistični letalci v zvestem bratstvu v orožju ob strani naših letalcev. Tovarištvo in skupnost v borbi, preizkušeno že v španski vojni sta dosegli zmago za zmago svojim zastavam ne se vedno znova uveljavljata v skupni borbi za naš obstoj.

Dvigajoč misel k padlim junakom pozdravljam danes Vas, Duce, in vse tovariše Kr. letalstva. Vem, da njih letalski duh ne bo nikoli klonil in bo prispeval h končni zmagi. Vaš Göring.«

Poklonitev italijanskega tiska

Rim, 28. marca. s. Minister za ljudsko kulturo se je ob spremstvu državnega podtajnika, direktorja za zunanji tisk, direktorja italijanskega tiska in direktorjev agencij in listov v Rimu popoldne podal v ministrstvo za letalstvo in se poklonil v svetišču junakov letalstva, ob katerem je imel častno stražo odred letalcev. Ministra je sprejel podtajnik Fougier z visokimi letalskimi oficirji. Minister z ljudsko kulturo je položil velik lavorjev venec na ploščo, v kateri so vklesane imena slavnih padlih, in enak venec na ploščo Bruna Mussolinija s posvetilom: »Brunu, imetniku zlate kolajne — italijanski novinarji.«

Eksc. Polverelli in zastopniki italijanskega tiska so ostali zbrani nekaj trenutkov z dvignjeno roko in z mislijo na padle junake pred spomeniki. Kratek obred v strogo vojaškem slogu se je zaključil s pozdravom Duceju.

Ovekovečenje spomina Itala Balba

Ferrara, 28. marca s. Davi se je sestal v vladni palači ob prisotnosti ministra Cinija odbor za počastitev padlih v Tobruku. Na seji so podrobno razpravljali o obširnem programu za razne pobude, ki se bodo postopoma izvšile za poveličevanje in ovekovečenje spomina Itala Balba. Sklenjena je bila takojšnja ustanovitev ustanove Italo Balbo, ki bo v prvem domu ferrarskega fašizma zbrala dokumente o mnogoterem udejstvovanju Itala Balba.

Knjiga „Govorim z Brunom" v španski izdaji

Madrid, 28. marca. s. V kratkem bo izšel španski prevod Ducejeve knjige: Govorim z Brunom. Knjigo je prevedel profesor Juan Benito. Uvod je napisil general Moscardo. Na posebno željo Duceja se bo knjiga prodajala v prid sirot padlih španskih letalcev. V vseh španskih krogih visoko vrednotijo Mussolinijevo očetovsko dejanje do španskega naroda.

Proslava v Grčiji

Atene, 28. marca, s. Ob 20 letnici Kr. letalstva je vrhovni poveljnik Oboroženih sil v Grčiji poslal letalskim oddelkom na grškem ozemlju pozdravno poslanico. Nemško glasilo »Deutsche Nachrichten in Griencheland« je objavilo članek z naslovom »Ducejevi letalci«, v katerem podčrtava razvoj in napredek italijanskega letalstva na pobudo in po volji Fašizma.

Civilna komisariata na Siciliji in Sardiniji

Rim, 28 marca, s. S Kr. dekretom z dne 23. marca so bili pri poveljstvih na Siciliji in Sardiniji ustanovljeni komisariati za civilne zadeve z nalogo, da vzporedijo civilno službo na obeh otokih z ozirom na vojno stanje. Za civilna komisarja sta bila imenovana prefekta Testa na Siciliji in Bruno na Sardiniji

Študijska ustanova Carmela Borg-Pisania

Rim, 27. marca s. Družba Dante Alighieri je v počastitev spomina malteškega mučenika Carmela Borg-Pisanija ustanovila s šolskim letom 1943/44 študijsko stipendijo 10.000 lir, imenovano po junaku, za italijanske sinove v tujini, ki nameravajo izpopolniti svoje študije v Italiji. Prednost imajo slušatelji kakega umetniškega izobraževalnega zavoda.

Italijansko-madžarsko kulturno sodelovanje

Kassa, 27. marca s. Na sedežu sekcij Italijanskega kulturnega zavoda je bil odkrit relief kralja Matija Korvina. Ob tej priliki je bilo izraženo toplo prijateljstvo med Italijo in Madžarsko ob navzočnosti Kr. zastopnikov oblasti. Šolski nadzornik pokrajine Kassa prof. Klari je govoril o kulturnih odnosih, ki obstojajo že stoletja med Italijo in Madžarsko. Omenil je dobo kralja Matije Korvina, ko je italijanska kultura triumfirala na Madžarskem z delo in udejstvovanjem velikih italijanskih humanistov. Danes nadaljuje, je zaključil šolski nadzornik, Italijanski kulturni zavod staro tradicijo in utrjuje neločljive vezi, ki vežejo italijanski in madžarski narod, združena oba v borbi za zmago velike stvari omike in kulture nad boljševiškim barbarstvom.

Vrnitev mednarodne koncesije Kitajski

Tokio, 27. marca. s. Insormacijski urad vlade objavlja, da je bila mednarodna koncesija Kulangsu ad Amey vrnjena narodni Kitajski s posebnim sporazumom, ki sta ga v Nankingu podpisala japonski poslanik in zunanji minister narodne kitajske vlade.

Ljubljanska pomlad in Tivoli

Ljubljančani hodijo gledat v Tivoli, kdaj se bo začela pomlad — Nadaljevanje del pri otroškem igrišču

Ljubljana, 29. marca.

Koledar se lahko zmoti, Tivoli pa vedno zanesljivo pokaže, kdaj se začenja pomlad. V pretekli zimi smo hodili pomladi naproti že februarja — v Tivoli. Dolge tedne smo se že solnčili v času, ko je še sicer ležal sneg in pritiskal najhujši mraz. Klopi v glavnem drevoredu so bile zasedene dan za dnem že februarju. Pomlad se pa tedaj seveda še ni začela; nečesa smo še pogrešali. Bilo je sicer prijetno toplo, nebo sinje, poti že suhe in na sneg smo pozabili. Toda po pomladi še ni dišalo; pomlad zaznavaš z vsemi čuti in morda še s šestim čutom. Dokler spomladi ne zadiši zemlja in med pomladnimi dišavami ne zadehti po svežj travi, dokler se v zraku ne oglasi nobena posebna godba — ne le pesem ptičjega kora — neopredeljena godba žuželk, še ni prave pomladi.

Seveda meščani zdaj ne hodijo pozvedovat po pomladi le v Tivoli; tudi njihovi vrtovi so spomladi koledar. Zemlja je bila letos mnogo prej suha, tako da smo lahko začeli obdelovati vrtove cel mesec prej. Toda prva dela na vrtu so bila kmalu končana. Dolgo smo rahljali in ravnali zemljo, delali, pa zopet spreminjali gredice, merili, delali načrte ter iskali delo, a končno ni pomagala več nobena iznajdljivost: vse je bilo že končano. Posejali smo že tudi vse, kar smo smeli tako zgodaj. Posadili smo grah in čebulo. Zdaj že marsikaj »rase« — kakor si domišljamo. Toda prave pomladi še ni bilo. Zemlja ni začela dišati tako svatovsko kakor diši samo spomladi. Bila je tudi tako suha kakor cestni prah sredi poletja. Vrtovi so bili doslej še suha pustinja. Zemlja je bila silno potrebna dežja, ki se nam je tudi že nekajkrat obetal, a vselej se je zopet zjasnilo in suša se je vlekla dalje. Tudi drevje še ni kazalo, da se začenja pomlad. Marsikdo se je bal, da bo letos drevje odgnalo mnogo prezgodaj, ker je bil tako topel februar in ker se je toplo vreme nadaljevalo še v začetku marca. Toda potem so se vrstile dolgo hladne noči, da so bila jutra večkrat celo hladnejša kakor februarja. Dan za dnem je pihala burja, kakor da ima v zakupu pomladno vreme. Ni se nam bilo treba več bati, da se bo pomlad začela prezgodaj. Celo marelice, ki so v sončnih zavetjih začele odpirati popke že pred tedni, je zadržalo.

Prava pomlad se pa začenja zdaj. Šele zdaj je prvič zadišala zemlja. Suha trava je dobila čez noč prvo merico zelenila, čim jo je orosil pomladni dežek, ki ima v sebi skrivnostno poživljajočo moč. Zalivaj trato spomladi med sušo še tako skrbno, suha trava ne bo ozelenela; čim jo pa poškropi pomladni dež, oživi skoraj v trenutku. V soboto smo upali, da bo dežja malo več. Toda samo porosilo je in popoldne se je zdelo celo, da se bo zopet zjasnilo. Še manj upanja je bilo, da bo deževalo, včeraj. Popoldne je zopet posijalo sonce, vendar se ni povsem zjasnilo. Kljub temu je začelo dišati po pravi pomladi. Jug je prinesel pomladne vonjave. Zdaj šele so začutile pomlad bolje tudi ptice ter se začele oglašati bolj pogumno. Kdor hoče uživati pomlad vso kakršna je »na sporedu«, mora vstati zgodaj. Ne bo se kesal, če je še tako zaspan, da je vstal, ko bo slišal, kako ubirajo ptice strune zjutraj. Hvalnica dnevu zadoni, čim se začne daniti ter začne črno nebo bledeti.

Da se začenja pomlad, so meščani sprevideli v Tivoliju tudi, ker so se delavci zopet lotli dela na otroškem igrišču. V petek so pa delavci tudi posipavali sprehajalne poti z dolomitnim peskom. Vse je postalo praznično. Na otroškem igrišču ni bilo pozimi več mnogo zemeljskih del, kakršna bi lahko nadaljevali pozimi, zato je delo zastalo. Zaposleni so pa bili vrtnarji; sadili so drevje in grmičevje. Vse to bo letos že zeleno. Le trate med širokimi potmi še ne bodo urejene v tej pomladi. Vzdolž ribnika je nasajena gosta živa meja. Tudi samo obrežje bo poraščeno z grmičevjem. To bo najboljša ograja, da se otroci ne bodo valili v vodo. Ribnik je kljub vsemu malo preglobok za najmanjše. Da pa otroci ne bodo pogrešali vode, so jim naredili na zahodni strani velik bazen in vodomet malo više, pri zgornjem (zahodnem) stopnišču. Pri vodometu bo brizgala voda nad nizko kamenito vazo, skledo iz podpeškega kamna. Od tam bo voda tekla po vijugastem umetnem potočku, k bazenu. Otroci bodo lahko brozgali po vodi v potočku samem, ne da bi se umazali, ker je tlakovan. Največje veselje bo pa sveda pri velikem bazenu. Zdaj zidarji tlakujejo kolobar okrog bazena, da bodo tla okrog suha ter da se tudi tu otroci ne bodo mazali. Zdi se, da bodo otroci že letos lahko vsaj delno uporabljali igrišče, čeprav bodo na njem zaposleni delavci. Tako se bodo tudi v tem delu Tivolija začela prava pomlad.

Nedeljski sport

Šest nogometnih tekem na dveh igriščih

Največje zanimanje je bilo za tekmo med Hermesom in Ljubljano, ki se je končala z visoko zmago slednje — Mars je porazil Tobačno tovarno

Ljubljana, 29. marca.

Ljubljanski nogometni klubi, ki se bodo udeležili letošnjega prvenstva, so včerajšnjo predzadnjo nedeljo pred začetkom boja za točke izrabili za generalni trening. Dogovorjenih je bilo kar sedem prijateljskih tekem, odigranih pa jih je bilo šest. Prizorišči vseh dogodkov sta bili igrišči Hermesa v Šiški in Marsa za Kolinsko tovarno.

Dve dvojici sta se pomerili že dopoldne. Na Marsovem igrišču je igrala Mladika s Korotanom. Tekma, zanimiva tudi zaradi lanskih nenavadnih dogodkov, ki so se razvili ob srečanju istih nasprotnikov, je bila ves čas v znamenju premoči Mladike. Vendar moštvo s Kodeljevega, ki je igralo znatno boljše kakor prejšnjo nedeljo proti moštvu Tobačne tovarne, ni predvajalo posebno efektne igre. Le tu pa tam je zaigralo tako, kakor na primer lani proti Ljubljani. Boljša kakor prejšnjo nedeljo je bila tokrat obramba. Korotan se je mnogo trudil, vsem igralcem pa manjka še mnogo tehničnega znanja in smisla za skupno igro.

Mladika — Korotan 5:0 (2:0)

V prvem polčasu sta obe moštvi igrali s po 10 igralci. Premoč Mladike je prišla do izraza v dveh zgoditkih; vendar je včasih tudi Korotan potegnil v nasprotnikovo polovico do šestnajstmetrske črte, kjer se je nehalo njegovo znanje po zaslugi obeh Mladikinih branilcev. V drugem polčasu sta bili moštvi kompletni. Zopet se je največ igralo v Korotanovi polovici igrišča. Mladika je bila uspešna še trikrat in tako postavila končni rezultat, ne da bi izkoristila tudi prisojene ji enajstmetrovke.

Tekmo je sodil sodnik Kastelic.

Na Hermesu so dopoldne razčistili račune juniorji Viča in Hermesa. Vičani, ki so se že lani uspešno uveljavili, so odhajali z igrišča zmagoviti 3:1 (3:0). Hermežanska mladina se je razigrala šele v drugem polčasu, ko je dosegla svoj častni zgoditek.

Popoldne je veljalo glavno zanimanje tekmi med Ljubljano in Hermesom, dvema moštvoma, ki sta v zadnjih medsebojnih tekmah dosegla precejšnjo izenačenost. Po nedeljski visoki zmagi Hermesa nad Marsom in Ljubljane nad vojaškim moštvom se je splošno pričakovalo, da bodo tudi tokrat moči izenačene in da bo borba za zmago ogorčena. Obetala se je torej zanimiva tekma, ki je ob idealnem vremenu privabila

okoli 1000 gledalcev

V predtekmi, ki jo je sodil sodnik Vesnaver, so premagali Vičani moštvo SK Žabjaka 2:0 (1:0). Oba zgoditka je dosegel Slavič. Vič je zmago zaslužil.

Nekaj minut po 15. sta prišli na igrišče moštvi obeh glavnih tekmecev Ljubljane in Hermesa. Hermežani v plavih dresih so se razvrstili takole:

Razbornik—Antonič, Klančnik—Zadravec, Košenina, O. Aljančič—Tuma, Brodnik, N. Aljančič, Eržen, Derenda.

Ljubljana je predstavila naslednjo »zeleno« enajstorico:

Rožič—V. Lah, Hassl—Perharič, Varl, Šercer—Obersnel, Vodeb, Hacler, Lah, Pelicon. Že po nekaj minutah igre, ko je mesto blesiranega Hassla vstopil Kroupa, je Obersnel šel igrat levega branilca, Kroupa desno krilo, Lah srednjega napadalca, Hacler levo zvezo in Vodeb desno.

Hermežani so v Ljubljani naleteli na nasprotnika drugačnega kalibra, kakor je bil prejšnjo nedeljo Mars. Individualne kvalitete posameznikov, ki so prišle prejšnjo nedeljo ob Marsovi mehkobi tako očitno do izraza, so takrat splahnele, ker jih je nasprotnikova obramba znala temeljito razvrednotiti. Kot celota so zelo grešili v oddajanju žoge, skupni igri in startu. Še najboljša formacija je bila kljub vsemu napadalna vrsta, ki pa je našla premalo podpore v krilcih in obrambi. Boljša je bila zopet desna stran napada, zlasti Brodnik. Visok poraz je v znatni meri zakrivila šibka obramba, kjer nosi vratar Razbornik neposredno odgovornost za nekaj zgoditkov. Krilci so se trudili, vendar položaju često niso bili odrasli.

Ljubljana je nadkriljevala Hermežane skoro v vseh vrstah. Izvrstni sta bili zlasti ožja obramba in krilska vrsta, med tem ko sta v napadu prišli do poudarjenega izraza predvsem obe krili, dočim je notranji trio igral zelo mehko. Zelo je ugajal Kroupa. Ljubljana je svoje uspehe dosegla z lepo kombinatorno igro, s katero je znatno prekašala svoje nasprotnike Redko je bila kakšna žoga oddana na slepo. Pokazala je tudi večji elan, boljši start in dobro kritje.

Ljubljana — Hermes 5:1 (0:0)

Razlika v kakovosti je prišla do točnega izraza tudi v rezultatu. Dasi gre nekaj zgoditkov na račun slabega dne Hermesovega vratarja, je Ljubljana imela vendarle v primeri s Hermesom znatno več ugodnih priložnosti, ki jih zaradi precejšnje smole ni izkoristila. Smatramo, da je zato rezultat popolnoma realen. Začetne minute so potekle v premoči Ljubljane, ki se je takoj znašla in napadala. Priborila si je dva kota in parkrat streljala tik mimo prečke. V 5. minuti je bila žoga prvič v Hermesovi mreži. Nesigurno posredovanje vratarja je izkoristil Hacler, ki je podaljšal žogo v mrežo. 1:0 za Ljubljano. Počasi je tudi Hermes uredil svoje vrste in prihajal večkrat v Ljubljanino polovico. Tam pa je naletel na neprehodno obrambo, ki je sigurno ustavljala vse njegove nalete. Nevaren je bil Derendov prosti strel naravnost na vrata. Vratar je žogo odbil čez vrata in Hermes je tako streljal prvi kot, ki je ostal neizkoriščen. V 17. minuti je dosegel Hermes še en kot, ki mu tudi ni prinesel uspeha.

Druga odločitev je padla v 23. minuti. Lah je ostro streljal na vrata. Vratar je žogo odbil, priskočil je Kroupa in jo brez težav porinil v mrežo. 2:0 za Ljubljano. Ljubljana napada še naprej in zapravi nekaj zelo lepih priložnosti. Zadnji zgoditek v prvem polčasu je dosegel zopet Kroupa. Vratar je žogo izpustil iz rok in Kroupa jo je prisebno pognal skozi korak desnega branilca pod prečko. Prvi polčas se je tako končal 3:0 za Ljubljano.

V drugi polovici je bila igra nekoliko bolj izenačena, prevladovala pa je še vedno Ljubljana. Hermežani so pogosteje napadali in zapravili so nekaj lepih priložnosti. Ljubljanini napadi so šli vsi preko kril, vendar notranji trio ni znal izkoristiti uporabnih žog, ki so prišle v sredo. Kot strelec se je zopet uveljavil Kroupa. V 27. minuti mu je Lah poslal v kazenskem prostoru lep predložek, Kroupa je žogo streljal v levi kot neubranljivo 4:0 za Ljubljano.

Kmalu zatem je dosegel Hermes svoj častni zgoditek. V 31. minuti je Brodnik nenadoma poslal močan strel z 20 m na vrata Ljubljane. Žoga ni našla Rožiča pripravljenega in je potresla mrežo. 4:1 za Ljubljano. Uspeh je vplival na Hermežane izpodbudno, vendar le za nekaj trenutkov. Priborili so si kot, ki pa ni prinesel nobenega uspeha. Enako se je zgodilo v 39. minuti Ljubljani. Nevaren je bil kmalu nato pobeg Kroupe po krilu. Vratar se mu je še pravočasno vrgel pod noge, žoge pa ni ulovil. Prišla je pod noge Lahu, ki jo je poslal čez prečko. Ljubljana je streljala še dva kota, ki nista spremenila rezultata. Končna beseda je bila potem izrečena v 44. minuti, ko je Hacler lepo predložil Vodebu in je ta sam pred vratarjem poslal žogo čez njega v mrežo.

Tekmo je izvrstno sodil Makovec.

Mars — Tobačna tovarna 8:3 (1:3)

Na Marsovem igrišču sta popoldne igrali enajstorici Marsa in Tobačne tovarne. Glede na zadnje rezultate obeh se je z zanimanjem pričakovalo, kako se bo moštvo Tobačne tovarne obneslo proti močnejšemu nasprotniku. Marsu pa je tudi šlo zato, da nekoliko popravi neugodni vtis zadnjega poraza proti Hermesu. Obe moštvi sta nastopili nekompletni. Na tekmo je precej vplival veter, ki je najprej pomagal Tobačni tovarni, nato pa Marsu. Gledalcev se je nabralo okoli 150.

O poteku tekme pove mnogo že rezultat sam. V prvem polčasu je Tobačna tovarna prišla zasluženo v vodstvo 3:1 in že se je zdelo, da bo slavila zelo visoko zmago. Prišlo pa je drugače. V drugem polčasu sta Marsovo enajstorico ojačila Slamjč in Učak in položaj na igrišču se je takoj spremenil. Marsovci so blokirali napad Tobačne tovarne in zlasti skrbno pazili na srednjega napadalca Nagodeta. Kmalu jim je uspelo z dvema zaporednima zgoditkoma stanje izenačiti in doseči nato vodstvo 4:3.

Pogum igralcev Tobačne tovarne je plahnel. Moštvo je izgubilo vero v svojo moč in se naglo sesedlo. Ker sta dva igralca zapustila igrišče, jih je igralo samo 9. Ob takem stanju se je Mars razigral in napad z znanimi »kanoni« Dobrletom, Žigonom, Fajonom in Piskarjem je vrstil uspeh za uspehom. Poraz Tobačne tovarne bi bil še občutnejši, če ne bi bil izborno razpoloženi Oblak preprečil marsikatero nasprotnikovo nakano.

Sodil je sodnik Kos.

Končno se je na Hermesu včeraj pomerila še mladina Viča z mladino Žabjaka. Vičani so dolsegli še tretjo zmago. Mladina Žabjaka je bila proračunana 2:0 (1:0).

Triestini preti izpad iz divizije A

Tekme XI. kola italijanskega nogometnega prvenstva v diviziji A so se končale z naslednjimi izidi:

Genova: Torino—Liguria 3:2 (2:1), Bergamo: Venezia—Atalanta 2:1 (2:1), Rim: Lazio—Milano 4:2 (4:2), Bologna: Vicenza—Bologna 2:1 (0:0)!!, Bari: Bari—Fiorentina 4:2 (0:2). Milano: Roma—Ambrosiana 2:0 (0:0), Livorno: Livorno—Genova 3:1 (1:1), Torino: Juventus—Triestina 6:2 (2:0).

Stanje v tabeli je naslednje: Livorno 37 točk, Torino 36, Juventus 33, Ambrosiana 32, Genova 28, Milano 27, Lazio 26, Atalanta in Fiorentina 25, Roma 24, Bari 21, Vicenze 19, Liguria in Triestina 18, Venezia 17.

Modena še krepkeje v vodstvu

Tekme divizije B so se izšle takole:

Pescara: Pescara—Pisa 1:1, Savona: Pro Patria—Savona 2:0, Cremona: Cremonese—Novara 2:0, Videm: Udinese—Alessandria 2:0, Siena: Modena—Siena 4:1, Palermo: Palermo—Brescia 0:0, Ancona: Anconitana—Fanfulla 0:0, Rim: Mater—Spezia 0:0, Padova: Napoli—Padova 2:1.

Stanje v tabeli: Modena 35 točk, Napoli, Pisa, Spezia in Pro Patria 33, Brescia 32, Fanfulla in Cremonese 28, Padova 26, Anconitana 25, Novara 23, Pescara 22, Udinese 21, Mater 19, Alessairia 18, Palermo, Siena in Savona 17 točk.

Zadnja pot dr. Frana Tominška

Ljubljana, 29. marca.

V petek popoldne so pokopali pri Sv. Križu dr. Frana Tominška, prvaka slovenskih planincev. Na Žalah se je k zadnjemu slovesu zbrala številna množica, ki je z globoko žalostjo v srcu spremljala pogrebne molitve. Med njo je bilo zlasti mnogo planincev, pokojnikovih stanovskih tovarišev njegovih prijateljev in znancev.

Pogrebne molitve je opravila duhovščina pod vodstvom župnika Košmerla. Na govorniški oder pred mrliško vežico je stopil dr. Pretnar in se kot predsednik poslovil od umrlega častnega predsednika SPD. Očrtal je v zgoščenih obrisih pokojnikovo zaslužno delo na ideološkem in organizacijskem polju. Dr. Tominšek je bil tisti mož, ki je organiziral zidavo Aljaževega doma v Vratih l. 1910, pod njegovim vodstvom pa so zidali, večali in popravljali še številne druge planinske postojanke. Pokojnikova zasluga je, da so planine postale dostopne in priljubljene najširšim ljudskim plastem. Za skalaško družino je izrekel dr. Tominšku zadnji pozdrav prof. Janko Ravnik, nakar so zapeli pevci Glasbene matice pretresljivo žalostinko.

Oblikoval se je sprevod, v katerem so za krsto, ki so jo nesli planinci, stopali najprej globoko žalujoči svojci. Za njimi so se uvrstili najvidnejši zastopniki organizacij, ki jim je bil pokojnik pripadal in ki je zanje vse življenje tako požrtvovalno delal, ter vsa ostala množica. Poleg zastopnikov SPD in drugih planinskih organizacij so v sprevodu stopali tudi zastopniki odvetniške zbornice, raznih kulturnih, gospodarskih in sportnih organizacij.

Po molitvah v cerkvici Sv. Križa so krsto zanesli pred odprti grob. Tamkaj je stopil pred žalni zbor pisatelj dr. C. J. Oblak, ki je kleno očrtal pokojnikov planinski lik in mu izrekel topel zadnji pozdrav v prepričanju, da ga bodo pomnili po njegovem plodnem in zaslužnem delu še pozni rodovi. Pevci so ponovno ganili srca navzočih z globoko občuteno žalostinko. Za krsto so začele padati prve grude in pogrebci so se razhajali.

»Prima linea«

Glasilo Zveze ljubljanskih fašijev je svojo 21. številko II. letnika posvetilo v celoti 24-obletnici ustanovitve »borbenih fašijev« na trgu Svetega groba v Milanu l. 1919. V duhu obletnice je že Mussolinijeva slika na prvi strani, ob robu katere so nanizane nekatere najbolj značilne Mussolinijeve izjave l. 1919, 1922 in 1936. Na ostalih straneh slede pomembni članki k obletnici, ki so vsi bogato ilustrirani. Navajamo jih po vrsti: Naša stara zastava (iz peresa državnega podtajnika Eksc. Amicuccija, slavnostnega govornika na ljubljanski proslavi), Vojna in Revolucija, Fašizem, Italija in vojna, Socialno in imperijalno bistvo zborovanja dne 23. marca 1919, Volja do moči, Zahteva po Dalmaziji, Rimska luč bo razsvetlila svet, Debeli in suhi, Povratek k izvorom, Avtodisciplina, 23. marc in mladina, Imperijalna zamisel Fašizma v govoru 23. marca, Žena na trgu Svetega groba. **Med članki so vrinjene nekatere posebno značilne Mussolinijeve izjave, tako da predstavlja vsa številka, ki obsega 12 strani, prav lep izbor idejnega in dejavnega vrenja Fašizma od nastanka dalje. Zelo posrečeno so izbrane tudi vse ilustracije, ki nas peljejo nazaj v dobo fašističnega ustvarjanja. Na 10. in 11. strani je podroben popis velike proslave v Ljubljani,** na kateri je kot **glavni govornik nastopil državni podtajnik v ministrstvu za korporacije Eksc. Amicucci. Tudi to poročilo je opremljeno s slikami, ki slede nato še na 12. strani in nam prikazujejo nekatere najbolj značilne momente z obiskov, ki jih je Eksc. Amicucci napravil v Ljubljani. Omenjena štev. vsebuje tudi poslanico, ki jo je poslal poveljnik XI. armadnega zbora Zveznemu tajniku, ter odgovor Zveznega tajnika.** Številka je zares bogata po vsebini in zanimiva za vsakogar.

Seja pokrajinskega odbora za zaposlitev

V prostorih Borze dela se je 24. t. m. sestal Pokrajinski odbor za zaposlitev, ki je proučil delavnost tega novega zavoda v preteklem letu 1942 in prvih mesecih 1943.

Spodaj navedene številke zgovorno pričajo o velikem koristnem in učinkovitem delu v korist proizvodnje gospodarstva in socialnega ravnotežja v novi pokrajini.

L. 1942: vpisanih 17.771, odposlanih na delo 14.196, brezposelnih do konca decembra 903.

L. 1943: vpisanih od 1. januarja do 15. marca 2636, odposlanih na delo 1932, izbrisanih zaradi neznanega bivališča 343, brezposelnih dne 15. marca 1264, med temi 439 moških in 925 žensk.

Številka današnje brezposelnosti moških, ki je v redu zabeležena, ni vznemirljiva ako se upošteva, da bodo v najkrajšem času začeta in nadaljevana že določena javna dela. Brezposelnost bo s tem popolnoma odstranjena.

Odbor je razen tega ugotovil, da je stalno izpopolnjuje njegova služba tudi v bolj oddaljenih krajih pokrajine z nadzorovalnimi posveti, ki jih dopolnjujejo krajevni sestanki in sestanki področja, ki so se jih udeležili občinski funkcionarji za zaposlitev v popolnem sporazumu z dotičnimi civilnimi komisarji.

Pokrajinski odbor je sprejel na znanje, da se je razdelitev novih delavskih knjižic zvišala in se je zlasti bavil s pojavom kršenja odredb, ki se je zlasti v zadnjih časih pokazal v Ljubljani.

Po obširnih razpravah, ki so se jih udeležili vsi prisotni člani odbora, je odbor sklenil brezobzirno zatirati slabo navado tajnega zaposlovanja.

Iz Hrvatske

— **Polkovnik Stjepan Belič umrl.** V nedeljo, 21. t. m. je umrl v Zagrebu po težki bolezni vpokojeni domobranski polkovnik Stjepan Delič pl. Dubički, bivši poveljnik 25. domobranskega pešpolka.

— **Predavanje o Furlaniji.** V soboto teden je predaval v Zagrebu prof. dr. Alessandro Vigevani o italijanski pokrajini Furlaniji in njenih najznačilnejših življenjskih pojavih. Furlanija je predavateljeva ožja domovina. Pod okriljem Ljudske univerze prirejeno predavanje je vzbudilo med Zagrebčani veliko zanimanja.

— **Dr. Carl Rothe v Zagrebu.** V Zagrebu se je mudil zadnje dni na potovanju iz Sofije nemški književnik in tajnik Društva evropskih pisateljev dr. Carl Rothe. V Zagrebu se je seznanil s hrvatskimi književniki in prisostvoval je ustanovitvi hrvatske skupine Društva evropskih pisateljev, v katerem zastopa hrvatske pisatelje književnik dr. Slavko Kolar. Društvo ima svoj sedež v Weimarju.

— **Hrvatsko planinsko društvo ustanovi planinsko šolo.** Po zgledu naprednejših držav namerava ustanoviti Hrvatsko planinsko društvo za svoje člane redno planinsko šolo. Letos še ni bilo mogoče ustanoviti šole. Zato bodo pa prirejeni 6-tedenski tečaji, ki so se že pričeli. Obvezna udeležba za člane mladinskega odseka.

— **Prva hrvatska državna loterija.** V hrvatskem glasbenem zavodu v Zagrebu se je pričelo 22. t. m. prvo žrebanje srečk hrvatske državne loterije. Prisostvovali so mu predstavniki oblasti. Prva je bila izžrebana srečka št. 2674, ki je njen lastnik dobil 400 kun. Loterija obsega namreč 60.000 srečk po 400 kun. Med srečkami z večjimi dobitki je bila izžrebana srečka št. 25.903, ki je njen lastnik dobil 20.000 kun.

— **Pospeševanje vinogradništva, sadjarstva in kletarstva.** V prizadevanju, da se združijo vse zadružne sile, je bila ustanovljena v Zagrebu zadruga »Seloprometa« kot skupna nabavljalno-prodajna centrala zedinjenih hrvatskih kmetijskih zadrug. Poleg tega je bila pa ustanovljena centrala vinogradniško vinarskih in sadjarskih združenih hrvatskih kmetijskih zadrug. Njena naloga bo pospeševanje vinogradništva, sadjarstva in kletarstva.

— **Zdravstvena statistika.** Zagreb ima 7 bolnic in zdravstvenih zavodov, 164 zdravnikov, 3012 bolniških postelj, nad 30 lekarn ter 229 lekarnarjev in njihovih sotrudnikov. Vsa Hrvatska ima 439 zdravstvenih ustanov, 502 zdravstveni občini, 267 zdravnikov teh občin, 20 zdravstvenih zavodov in domov narodnega zdravja, 54 zdravstvenih stanic, 29 protimalaričnih ustanov, 33 antirabičnih, 20 antitrahomskih, 25 antituberkuloznih, 135 antiveneričnih, 17 bakteriološko epidemioloških in 15 kemijskih ustanov. 47 kopališč, 42 šolskih poliklinik, 24 ustanov za zaščito otrok in mater, 5 dečjih kolonij, 12 sanitarno tehničnih ustanov, 11 ustanov za splošno ambulančno delo in 24 drugih v zdravstveno stroko spadajočih ustanov.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Ponedeljek, 29. marca: Ciril.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Ljubosumnost in Leon Damaščan.

Kino Sloga: Zmagovalec.

Kino Union: Kdo je morilec?

Kino Moste: dr. Koch — zmagovalec smrti in Hočem živeti tako.

XI. simfonični koncert ob 18,30 v veliki unionski dvorani.

Retrospektivna razstava akad. slikarja prof. Saše Šantla v Jakopičevem paviljonu

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; Ramor, Miklošičeva cesta 20; Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Ponedeljek, 29. marca: Zaprto.
Torek, 30. marca, ob 17.30: **V Ljubljano jo dajmo.** Red Torek.

•

J. Ogrinc: V Ljubljano jo dajmo! Veseloigra v treh dejanjih. Osebe: Srebrin — Cesar, Rotija, njegova žena — P. Juvanova, Manica, njuna hči — A. Levarjeva, Cena — Starčeva, dr. Snoj — Drenovec, hlapec Pavle — Peček, dekla Neža — Rakarjeva, notar — Košuta, dve priči: Gorinšek in Benedičič. Igra se godi sredi prejšnjega stoletja. Režiser: M. Škrbinšek.

OPERA

Ponedeljek, 29. marca. Zaprto.
Torek, 30. marca, ob 17: **Janko in Metka.** Red B.
Sreda, 31. marca, ob 17: **Evgenij Onjegin.** Red Sreda.

Spodnja Štajerska

— **Zaprisega dečkov in deklic.** Včeraj so bili po vsej Nemčiji in tudi na Spod. Štajerskem zapriseženi 14-letni dečki in deklice, o vseh mestih, trgih in vaseh so bile prirejene posebne večanosti, na katerih so leta 1929. rojeni dečki in deklice prisegli Hitlerju in zastavi. Pred zaprisego je bil prirejen teden nemške mladine, v katerem so se dečki in deklice utrdili v svetovnem nazoru. Potebno lepe svečanosti so bile v Mariboru, Celju, Limbušu in Konjicah.

— **Teden nemške mladine v Celju.** Glavna prireditev v tednu nemške mladine v Celju je bila v četrtek, ko je bil prirejen v Nemškem domu roditeljski večer, ki mu je prisostvoval med drugim tudi zvezni mladinski vodja Schilcher.

— **Velika športna prireditev v Mariboru.** Ob zaključku tedna nemške mladine je bila prirejena včeraj popoldne na Rapidovem stadionu v Mariboru velika športna svečanost. Pričela se je z nogometno tekmo med moštvoma dveh industrijskih podjetij. Sledila ji je nogmetna tekma med mariborskim moštvom. Za zaključek je bila prirejena hazenska tekma Maribor : Graz.

— **80-letnica rojstva.** Danes praznuje v 80-letnjico rojstva vdova po finančnem nadpazniku Ana Smodej.

— **Poskusi s tekočim zrakom.** Jutri se prične v mariborski kinodvorani pod okriljem Ljudske univerze vrsta predavanj o poskusih s tekočim zrakom. Predaval bo J. Ohmann. Pojasnjeval bo poslušalcem kaj je tekoči zrak in pokazal jim bo razne poskuse z njim. Pokazal jim bo tudi učinek tekočega zraka s temperaturo — 192° na gumi, kovine itd. Predavatelj bo ponovil svoje predavanje v sredo v gledališki dvorani krajevne skupine Studenci, v petek pa v dvorani Ljudske univerze v Mariboru.

— **Spomenik v prvi svetovni vojni padlim v Trbovljah.** Tudi v Trbovljah je bila prirejena spominska svečanost v počastitev spomina padlih vojakov. Po svečanosti je bil na pokopališču odkrit lep spomenik v prvi svetovni vojni padlim Trboveljčanom. Govoril je župan dr. Moder, ki je bil na njegovo pobudo spomenik postavljen. Po njegovem govoru je okržni vodja Eberhart spomenik odkril.

— **Živahna koncertna sezona v Mariboru.** Letošnja koncertna sezona v Mariboru je bila zelo živahna. Zaključena bo v začetku junija. Do tlej bodo pa imeli ljubitelji glasbe v Mariboru še več koncertnih prireditev. Danes bo gostoval v Mariboru znani kölnski komorni orkester, v sredo pa ena najbolj znanih nemških pevk Gertrude Pitzinger iz Berlina. Na klavirju jo bo spremljal profesor na dunajski glasbeni šoli dr. Egon Kornath. V petek, 2. aprila nastopita v Mariboru na dveh klavirjih italijanska virtuoza zakonca Rio in Gregoria Nardi. Vse te prireditve bodo v dvorani štajerskega Heimatbunda.

— **Tekma letalskih modelov v Mariboru.** V okviru tedna nemške mladine je bila prirejena v četrtek v Mariboru velika tekma letalskih modelov, ki ji je prisotvoval tudi zvezni vodja Steindl. Z letalskimi modeli vseh vrst je nastopilo nad 70 mladeničev. To je bila prva prireditev te vrste na Spod. Štajerskem, kakor je naglašal vodja NSFK izobraževalnega štaba Rudolf Holzer. Mladina je sama zgradila vse modele, ki so bili razdeljeni v tri skupine. Zmagali so v posameznih skupinah razred II. (Jungvelk) Wankmüller s 110 točkami, Skok s 109, Verweger z 90, razred IV (Baby) Štrukelj s 140 točkami, Razred V. (Röhn) Domanjko Adolf s 158 točkami, Domanjko Franc z 89 in Jelenič z 88 točkami. Najdaljši polet z modelom je dosegel Štrukelj s 110 sekundami. 15 najboljših modelov je bilo nagrajenih.

— **Dve nesreči.** V Šambertu pri Sladki gori je padel 14 letni posestnikov sin Alojz Peklar tako nesrečno, da si je zlomil desno roko. 4 letna strugarjeva hčerkica Antonija Zorko iz Pobrežja je padla in si zlomila levo nogo. Oba ponesrečenca so prepeljali v bolnico.

— **Sedma vsedržavna zbirka za zimsko pomoč.** V soboto in včeraj je bila prirejena po vsej Nemčiji in tudi na Spod. Štajerskem VII. vsedržavna zbirka prostovoljnih prispevkov za zimsko pomoč. Namesto značkov so dajali zbiralci darovalcem pomladne cvetke.

— **Zdrav in bolan človek.** Pod okriljem Ljudske univerze v Mariboru je pripravil višji zdravstveni svetnik dr. Tollich vrsto predavanj o zdravem in bolnem človeku. Predavanja bodo obsegala vse, kar mora vedeti tudi lajik o raznih boleznih, njihovih simptomih in zdravljenju. Prvo predavanje je bilo v sredo zvečer, ko je predavatelj definiral pojma bolan in zdrav. Drugo Predavanje bo to sredo, tretje pa prihodnjo sredo.

Izpred okrožnega sodišča

Razprava proti Adlešiču in tovarišem zaradi vlomov pri „Vitaminu“ in „Mimozi“ ni prinesla bistveno novih ugotovitev

Ljubljana, 29. marca

O obtožnici, ki jo je prečital državni tožilec proti Adlešiču in njegovim tovarišem Drglinu, Gašperšiču in F. M. na začetku razprave v sredo smo obširneje poročali že včeraj. Takoj po prečitanju obtožnice je predsednik senata sos Josip Baričevič začel zaslišovati posamezne obtožence, ki so v glavnem izpovedali tako kakor pred preiskovalnim sodnikom.

Ta preokret v njihovem zagovoru za katerega je državni pravdnik postavil domnevo, da je nastal po dogovoru na sprehodih v zaporu, je bil zelo dvomljive vrednosti. Obtoženci namreč tudi na policiji niso priznali nekaterih grehov ki obstoja zanje velik sum, da so jih izvršili. Če bi bili na policiji res fizično prisiljeni priznati, kar so priznali, bi nedvomno »priznali« tudi vlome, za katere od začetka tajijo sodelovanje. Ko jim je predsednik predočil to nelogičnost v njihovem zagovoru, so molčali.

Ivan Adlešič je priznal, da je izvedel vlom v prostore tovarne »Vitamin« 21 novembra in odnesel 4 vreče in pol sladkorja. Zanikal pa je, da bi bil vlomil tudi 14. novembra. Obakrat je bil vlom izvršen na isti način. Adlešič je vztrajal pri svojem, češ saj je bilo kasneje, ko je bil on že v zaporih, še enkrat vlomljeno in je mogoče, da so tudi prvič vlomili drugi. Priznal je tudi vlom v »Mimozo«, zanikal pa, da bi sodeloval z njim Gašperšič. Njega je samo najel, da bi mu peljal plen in mu je zato obljubil 50 lir. Najel ga je, dasi ni bil siguren, ali bo dobil kaj plena. Z F. M. se ni dogovarjal že prej, temveč mu je ponudil blago v razprodajo šele po vlomu. Značilno je, da je obtoženec prenočeval v lokalu, ki je služil F. M. za njegove »legalne« posle. M. je dejal, da je sladkor bil od nekega slaščičarja.

Voziček za prevoz si je sposodil na predvečer vloma pred Mestnim domom in ga je potem drugo jutro tja vrnil. Gašperšiču je dal polovico iztrška za sladkor zato, ker se je bal, da ga bo izdal, ko je zasumil, da je blago nepoštenega izvora.

Tudi glede vloma v tovarno »Vitamin« je zanikal, da bi ga bil izvršil skupno z Drglinom. Sledn ji je sicer vedel, da bo vlomil, ni pa hotel sodelovati. Pripravljen je bil plen razprodati. Adlešič je na svojem nočnem obisku pri »Vitaminu« postopal zelo obzirno. **Zaslužil bi posebno kazen že zato, ker je v sedanjih časih brezvestno uničil večjo količino ukradenega blaga, ki ga ni mogel vzeti s seboj.** Tudi glede količine ukradenega blaga, je bil mnenja, da obtožnica navaja vsega preveč. Za blago je dobil 6000 lir in je od tega posodil Drglinu okoli 5000 lir za nabavo surovin za izdelovanje mila. Tatvino na škodo Marije Cekove je zanikal.

Skladno z njim so se zagovarjali tudi drugi obtoženci. Drglin je zanikal sodelovanje pri vlomu. Zatrjeval je, da je hotel živeti pošteno in si zaslužiti svoj kruh z izdelovanjem mila. Adlešičeva ponudba pa ga je premamila. Od izkupička za blago si je pridržal okoli 5000 lir. Ko so mu pridočili, kako je na policiji podrobno opisal svoje sodelovanje pri vlomu, je patetično zdeklamiral, kako je do tega prišlo. Zanikal je tatvino knjig na škodo Josipa Urana in pri tem grobo oblatil pričo, ki ga je obremenila.

Gašperšič je vztrajal pri zagovoru, da je sodeloval pri Adlešičevem vlomu samo kot voznik ukradenega blaga. Da pa je sum dogovora glede zagovora tehtno upravičen, je bilo jasno, ko se je Gašperšič nehote zarekel. Na vprašanje, kako se mu je vzbudil sum glede poslovanja F. M. in kako je zvedel, da je blago ukradeno, je po daljšem izmotavanju dejal, da mu je to povedal 14 dni po tatvini Drglin. Slednj' se je tej Gašperšičevi trditvi, ki očitno ni bila v skladu z dogovorom, odločno upri in jo zanikal. Pri soočenju je Gašperšič omilil svojo izpoved, češ da mu je Drglin povedal samo, da je blago nepoštenega izvora. Da sam pri vlomu ni sodeloval, bi lahko dokazal, ker je inkriminirano noč spal v Delavskem domu, kjer je gotovo vpisan v razvidnico. Izrečno je potrdil, da ga ni na policiji nihče zlostavljal, čeprav je priznal samo toliko, kakor sedaj.

F. M. je zanikal, da bi sodeloval pri katerem koli vlomu. Priznal je, da je prodajal blago, ki je bilo ukradeno 17. novembra. Zatrjeval je, da je hotel pošteno živeti in se preživljati s prodajo kozmetičnih izdelkov.

Kot priča zaslišani policijski uradnik Merhar je odločno zanikal, da bi bil na policiji kakor koli zlostavljal obtožence med zasliševanjem. Lastnik tovarne »Vitamin« Feliks Škerlep je opisal nekatere podrobnosti obeh vlomov in potrdil, da je bilo vlomljeno kasneje še tretjič 10. februarja. Toda tudi ti vlomilci so že v rokah pravice. Vlomi so bili mogoči, ker je baš tedaj obolel nočni čuvaj. Škode trpi še 5271 lir za ukradeno blago in 2500 lir za uničeno. Hišnica Marija Tomanova ni izpovedala ničesar bistvenega novega. Josip Uran je izjavil, da so mu bile kemične knjige ukradene že leta 1941, ko je pri njemu stanoval neki Lozinšek. K niemu je zahajal Drglin in Lozinšek mu je kasneje povedal, da si je knjige prisvojil Drglin. Lastnik tovarne »Mimoze« Josip Oset trpi škode še 5000 lir. Kupci ukradenega sladkorja, ki so ga vsi vrnili, niso izpovedali nič pomembnejšega. Marija Cekova ima škode še 6000 lir. Značilna je izpoved neke Marije Črtaličeve, ki je pred preiskovalnim sodnikom povedala, da je Drglin pred tremi leti stanoval pri njej prijavljen pod nepravim imenom. Iz kazenskih listov je izhajalo, da edino F. M. še ni bil kaznovan. Vsi drugi obtoženci so bili že kaznovani zaradi tavin.

S tem je bilo dokazovanje sklenjeno. Ker so branilci predlagali še nekaj pojasnil in zaslišanje nekaterih prič, se je senat umaknil na posvetovanje. Nekaj predlogov je osvojil in sklenil, da se bo razprava nadaljevala v sredo dopoldne.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Novo! KINO SLOGA Novo!

Čini drznosti in samozatajevanja v okviru velikih mednarodnih tekem v velefilmu

Zmagovalec

V glavnih vlogah: **Willy Birgel, Gerhild Weber.** — Režija: **Arthur Maria Rabenalt**

Predstave ob običajnih urah!

Vstopnice z nakazilom sedeža.

KINO UNION TELEFON 22-21

Ljubezen in ljubosumnost odločujeta v preiskavi zločina, kjer je dosti osumljencev, a en sam krivec

Kdo je morilec

V glavnih vlogah: **Marija de Tasnady, Ferenc Kiss** in drugi...

Predstave: ob delavnkih ob 16. in 18.30 uri; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30 uri

KINO MATICA – TELEFON 22-41

Družinska tragedija sicilskega plemenitaša. — Ljubezen, ki je vodila do blaznosti

Ljubosumnost

V glavnih vlogah lepa **Luisa Ferida** in markantni **Roldano Lupi.** — Film najglobljе vsebine

Predstave dnevno ob 16.30 in 18.30; v nedeljo ob 14.30, 16.30, 18.30 uri

Dnevno ob 14.30 in v nedeljo ob 10.30 zgodovinski velefilm

Leon Damaščan

z **Doris Duranti** in **Carlo Candiani**

— **100 let je doživela** babica znanega boksarja Benjamina Serpija gospa Marija Palmas. Slavljenka je bila rojena dne 21. marca 1843 v Cagliariju. Je duševno in telesno nenavadno čila ter opravlja vse gospodinjske posle. Sedaj biva v Turinu.

— **Padel je z balkona drugega nadstropja in ostal pri življenju.** 50-letni Gino Benvenuti, ki stanuje v kraju Brunate pri Comu, je slonel na balkonski ograji drugega nadstropja, ko se je ograja pod njegovo težo nenadoma prelomila. Benvenuti je omahnil preko balkona v globino osmih metrov in je odnesel k sreči samo nekatere poškodbe na levici.

— **13-letni deček rešil življenje 62-letni starki.** 62-letna gospa Geromina Raspini je stopala preko tračnic ob železniškem prehodu v kraju Borgio Verezzi, pa ni opazila, da se ji je približal vlak na par metrov. V tem usodepolnem hipu se je pojavil na progi 13-letni Bedo Petrini, ki se je s sunkom zaletel v starko, ki je sicer priletela na tla, vendar čez tračnice, tako da je bila izven nevarnosti. Ko so povprašali malega Petrinija, zakaj se je odločil za takšen reševalni način, je pripomnil, da se je bal, da bo starka prepočasna, če jo opozori na nevarnost samo z opozorilom. Ker je še preslab, da bi jo bil dvignil in spravil čez progo, je spoznal, da ji more le z močnim sunkom rešiti življenje, nakar se je še sam z bliskovitim skokom čez tračnice v poslednjem hipu izognil smrtni nevarnosti, ki je tudi njemu pretila.

— **IV. dan tehnike** bodo proslavili po vsej Italiji dne 2. maja t. l. Na tehničnih ustanovah in zavodih bodo ta dan poučne razstave in predavanja o pomenu ter napredku tehnike v italijanskem gospodarskem življenju.

— **Čila in zdrava je doživela 103 leta.** Iz Bologne poročajo: Obkrožena od številnih svojcev, sinov, vnukov in pravnukov je praznovala te dni 103-letnico rojstva gospa Anuncijata Lancioni, vdova Nanni, stanujoča v kraju San Giovanni in Persiveto. Slavljenka je imela sedem sinov, od katerih so nekateri pod orožjem. Navzlic metuzalemskim letom je Lancionijeva nenavadno čila in zdrava. Tudi je izredno živahna in še pri pravi mladeniški moči. Odlikuje jo redek spomin. Čita in piše brez uporabe naočnikov. Ima izvrsten apetit in si privošči od časa do časa tudi kakšen kozarček rujne vinske kapljice. Vsak dan opravlja svoje gospodinjske posle in si privošči vsak popoldan izprehod.

— **Povzel je številke svoje obsodbe in dobil 2.000 lir.** V vignolskih zaporih je tudi neki Ariodante Zanasi, ki je bil obsojen zaradi kršitev živilskih predpisov. Vzel je štev. 9 in 12 zakonskih členov, na podlagi katerih je bil obsojen ter je na omenjeni številki stavil v loteriji. Imel je srečo in zadel dobitek 2.000 lir.

— **Zdravi trojčki.** V Rovigu stanuje pri kmetski družini Badia Pollsine kmetska gospodinja Pia Tosarello iz Turina, ki je rodila te dni zdrave trojčke in sicer dve hčerki in sinčka. Trojčki so bili krščeni na imena Marija Neža, Angela in Franc Renzo. Mati in trojčki so prejeli lepa darila.

— **Smrtna vožnja na Addi.** Iz Cremone poročajo: V kraju Rivolta d' Adda je imelo šest lovcev bogat lov, pa so se po končane mlovu vračali domov. Morali so čez reko Adio, pa so se ukrcali v čoln. V tako zvanem kanalu Vacchelli pa se je čoln prekucnil. Lovci so se znašli v vodi. Štirje med njimi so se rešili, dva pa sta utonila. Trupel obeh utopljencev 53letnega Virgila Bordogne in 37letnega Itala Cippellettija Adda še ni naplavila.

— **Rahle potresne sunke** so začutili te dni v Macerati. Potresni sunki so imeli severno-južno smer in so trajali okoli štiri sekunde. Pred tem je bilo slišati bobnenje v presledkih.

— **Iskanje petrolejskih vrelcev v Siciliji.** Sicilska kopna družba je izposlovala doslej pet dovoljenj za iskanje petrolejskih vrelcev. Kakor poroča agencija »Agit«, se je v pokrajini Caltanissetta že pričelo vrtanje na dveh krajih. Tudi se proučujejo razni elektrifikacijski načrti in možnosti novih cestnih del.

— **Novi predsednik sicilskega vodovodnega zavoda.** Namestu inž. Pavla Zanellija je bil imenovan za predsednika sicilskega vodovodnega zavoda inž. Rudolf Vuchini ki je vpisan v P. N. F. od 1. januarja 1921. Bil je med ustanovitelji aconskega fašija Uleležil se je Pohoda na Rim.

Poravnaj čim prej zaostalo naročnino!

DNEVNE VESTI

— **Zasedanje glavne proračunske komisije.** Glavna proračunska komisija zbornice fašijev in korporacij je zasedala pod predsedstvom nac. svetnika Suvicha. V nazočnosti drž. finančnega podtajnika Giampietra Pellegrina je odobrila komisija po poročilu nac. svetnika Josipa Lojacona v senatu že potrjeni zakonski osnutek, ki se nanaša na zavarovanje italijanskih trgovskih ladij. Zatem sta bili sprejeti poročili nac. svetnikov Petra Ferettija in Negrotta Cambiasa glede proračuna letalskega, mornariškega in vojnega ministrstva. Odobrena so bila nadalje poročila nac. svetnikov Caporerrija, Pirellija ter Alda Vecchinija glede proračuna korporacijskega ministrstva. Na svojem popoldanskem zasedanju pa je proučila omenjena komisija proračune ministrstev za narodno vzgojo, za pravosodje, za poljedelstvo in gozdove ter izmenjavo in valute; sprejeta so bila zadevna poročila nac. svetnikov Balzarinija, Fodala, Michelinija, San Martina in Boccadifuoca.

— **Bolezen kardinala Pellegrinettija.** Zdravstveno stanje kardinala Hermenegilda Pellegrinettija se precej slabša. V Rim so prispeli kardinalovi sorodniki, dve sestri, od katerih je ena redovnica-uršulinka, in dva brata, še dve sestri živita v Zedinjenih državah ameriških.

— **Umrl je general Fabbricatore.** V Turinu je nepričakovano umrl divizijski general Benjamin Fabbricatore. Pokojnik se je odlikoval na važnem mestu že v prejšnji svetovni vojni. Bil je dolgo vrsto let zaslužen predsednik nacionalnega zavoda za organizacijo, ureditev, opremo ter izpopolnitev vojaških knjižnic.

— **Dobiček razprodane knjige vojvode A. Aostskega v prid sinovom padlih letalcev.** Založništvo Zanichelli v Bologni je stavilo na razpolago Kr. Visokosti Vojvodinji Aostski materi znesek 45.000 lir, ki predstavlja čisti dobiček razprodane knjige »Afriške študije«, delo pokojnega junaškega Vojvode A. Aostskega. Vzvišena Vojvodinja je ob spominu na skrbno pozornost, ki jo je gojil njen slavni sin do sinov padlih letalcev, določila omenjeno vsoto za dobrodelne smotre ter jo namenila v prid sinovom italijanskih letalcev.

— **Na polju slave** sta padla mornariški električni vodja Aurino Bonazzi iz Legnana in pešec Ripamonti iz Vimercata, ki je žrtvoval svoje življenje na tuniškem bojišču.

— **Papeževo zdravstveno stanje se stalno zboljšuje.** Kakor poročajo iz Rima, se zdravstveno stanje papeža Pija XII. stalno izboljšuje. Sredi tedna bo verjetno že popolnoma okrevalo.

— **Spomenik nadškofu Montalbettiju.** Iz Reggia Calabrie poročajo: Na pobudo apostolskega upravitelja nadškofije Reggio Calabria je bila sprožena pobuda, da se postavi mramorni spomenik v počastitev spomina nadškofa mons. Henrika Montalbettija, ki je bil ubit ob priliki sovražnega letalskega napada na kmetsko naselbino Annà. Pod predsedstvom omenjenega apostolskega upravitelja je bil v nadškofijskem dvorcu sestanek, na katerem so razpravljali o načinu izvedbe te pobude.

— **Dopolnilni tečaji na milanskem vseučilišču.** S kraljevim odlokom so bile izvedene nekatere spremembe v statutu milanskega vseučilišča. Nadalje se predvideva enoletni izpopolnjevalni tečaj sodobnega jezikoslovja, ki se priključi književni ter filozofski fakulteti. Na medicinski ter kirurgični fakulteti je ustanovljena šola za specializacijo v eksperimentalni psihologiji. V to svrho bo sklenjen poseben dogovor med milanskim ter katoliškim vseučiliščem. Letni dopolnilni tečaj v uporabni matematiki se pridruži znanstveni fakulteti. Razen tega se predvideva dopolnilna dveletna šola za proučevanje živinoreje. Priključena bo poljedelski fakulteti.

— **Ob 200letnici skladatelja L. Boccherinija.** Vrsto proslavnih koncertov ob 200-letnici rojstva znamenitega italijanskega skladatelja Luigija Boccherinija so pričeli v komorni dvorani v Rimu. Konradina Mola je sijajno izvajala serijo »Sonat za čembalo«, ki jih je Molova primerno priredila in ki jih je slavni Boccherini napisal okoli 1710 na madridskem dvoru.

— **Promocija.** V torek, dne 30. t. m. ob 12. uri, bo v zborničnі dvorani tukajšnje univerze proglašen za doktorja modroslovja g. Lojze Potočnik, prof. drž. učiteljišča v Ljubljani. Izbornemu pedagogu, ki je iz ugledne Potočnikove družine pri Sv. Urbanu pri Ptuju, k visoki časti iskreno čestitamo!

— **Umetniki treh Venezij razstavljajo v prostorih Biennale.** Četrta sindikalna razstava likovnih umetnikov Treh Venezij bo v razstavnih paviljonih venezijske Biennale. Svoje umetnine bodo lahko razstavili vsi likovni umetniki, ki so opisani v medpokrajinskih sindikatih Venezie, Triesta in Trenta. Omenjena razstava bo odprta v mesecu juniju ter juliju.

— **Natečaj za življenjepis sv. Katarine sienske.** S katedre Cateriniana Kr. univerze v Sieni so objavili v zvezi z načrtom jubilejne proslavitve sv. Katarine sienske, zaščitnice Italije, poseben natečaj, ki se nanaša na življenje omenjene svetnice. Življenjepis mora sloneti na dokumentaričnih virih ter metodoloških raziskovanjih in znanstveno kritičnih dognanjih.

— **Elektrotehniški vestnik.** Dvojna številka (1—2) tega našega strokovnega glasila je v glavnem posvečena Nikoli Tesli, ki je umrl januarja. Lep življenjepisni članek o velikem izumitelju je napisal I. Porad, ing. Žilič je pa prispeval razpravo »Nikola Tesla in električna nihanja visokih frekvenc«. Inž. R. Poženel piše o Teslinem odkritju vrtilnega polja. Razen teh razprav v počastitev Tesle glasilo še objavlja naslednje prispevke: ing. D. Matanoviča o prenosni napetosti, ing. R. Poniža o železniškem elektromotorju in ing. R. Švajgarja o instrumentu za vsako elektrotehniško delavnico.

— **Storklja na polju.** 29-letna Batistina Maglio iz Mondatice pri Imperiji je šla z možem delat na polje. Nenadoma pa ni mogla Magliojeva naprej. Vsedla se je na tla in prosila moža za pomoč. Mož je pohitel v bližnjo vas, da prosi pomoči. Vrnil se je s kmeti, bil pa je zelo presenečen, ko je spoznal, da njegova žena ni sama. Pri njej je bil novorojeni sinček, ki je z jokom oznanjal svoj prihod na svet. Mati in sinček sta čila in zdrava.

IZ LJUBLJANE

—lj **Ali bo kaj več dežja?** V soboto dopoldne je začelo rahlo deževati, a prezgodaj smo se veselili, da bo dež pošteno namočil. Dež ni niti spral prahu s cest. Včeraj je bilo še južno, vendar se je začelo jasniti in popoldne je nekaj časa sijalo solnce. Pihal je še močen jug. Zračni tlak je včeraj popustil in ponoči je začelo deževati. Davi je bila gornja plast zemlje že precej dobro namočena, delj časa bi pa moralo deževati, da bi se napojile tudi podnje plasti. Dopoldne je rahlo deževalo in če bi naj bile odpravljene posledice dolge suše, bi moralo tako deževati vsaj nekaj dni. Žal pa ni mnogo upanja, da bo deževalo delj časa, ker je zračni tlak malo narasel in je davi začela zopet pihati burja. Bilo je pa precej toplo. Današnja minimalna temperatura je znašala 10.4° ter ni bila niti mnogo nižja od včerajšnje najvišje, ki je znašala 14.8°.

—lj **Električne ure.** Trgovec nam piše: Ker smo prijatelji reda, prosimo, da nekdo uredi električne ure, da bodo vse kazale isti čas. Prideš pred pošto in ura kaže 8.30, ko prideš do tromostovja, pa vidiš, da si pridobil na življenjski dobi kar 10—15 minut, ker ta ura kaže šele 8.15. Naše električne ure sploh niso prav zdrave, ker jim vedno kaj nagaja. Toda to bi se v splošnem že dalo urediti. Najbolje bo, če se čas uravna po sireni.

SALON KOS, PREHOD NEBOTIČNIKA

Umetnostna razstava akad. slikarja

FRANA KLEMENCICA

—lj **Zadnji dnevi umetnostne razstave v Kosovem salonu.** Odlična razstava akad. slikarja Frana Klemenčiča v Kosovem salonu v prehodu nebotičnika, bo odprta samo še tri dni. Zamudnike opozarjamo, naj pohite z ogledom razstavljenih mojstrovin.

—lj **S svojo veliko retrospektivno razstavo v Jakopičevem paviljonu** je dosegel slikar in skladatelj Saša Šantelj vsetranski uspeh. Njegove umetnine si je ogledalo ogromno število ljudi. Razstava obsega skoraj 300 vsakovrstnih slik. Med njimi je tudi velika slika slovenskih skladateljev, ki zavzema ves prostor sprednje stene glavnega razstavnega prostora. Razstava je odprta do 4. aprila.

—lj **Nocojšnji XI. simfonični koncert** letošnje sezone bo imel pod vodstvom dirigenta Sama Hubada naslednji spored: 1. Beethoven: Egmont — predigra; 2. Beethoven: Koncert za klavir in orkester v G-duru, št. 4, op. 58; 3. Premrl: Dva pastorala; 4. Mascagni: Dva simfonična intermeca in sicer najprej iz opere »William Ratcliff« in nato iz opere »Cavalleria rusticana«; 5. Smetana: Višegrad — simfonična pesnitev. Beethovnov Koncert za klavir in orekster bo izvajal pianist-solist Marijan Lipovšek s spremljevanjem orkestra. Začetek bo točno ob pol 7. uri, konec pred 8. uro. Na razpolago je še nekaj stojišč.

—lj **Inštrukcije — priprava za razredne in privatne izpite. Novi (Turjaški) trg 5/III.** Uspešno pomoč v vseh šolskih predmetih: **matematiki, latinščini, italijanščini, slovenščini, nemščini, grščni itd.** za vse šole in razrede nudijo dijakom dopolnilne ali popoldne po **dve uri dnevno** (honorar znaša za eno uro komaj **2 do 4 lire**) diplomirani filozofi v prostorni učilnici. Pripravljajo tudi **privatiste za** izpit čez **dva** razreda in za **razredne izpite** konec leta. Priglaševanje vsak dan od **8—12 in od 15—18: Novi (Turjaški) trg 5/III. Inštrukcije.**

Radio Ljubljana

PONEDELJEK, 29. III. 1943-XXI

12.45: Operetna glasba 13.: Napoved časa — Poročila v italijanščini 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini 13.12: Glasba za orkester, vodi dirigent Petralia 13.45: Operna glasba 14.: Poročila v italijanščini 14.10: Koncert radijskega orkestra; vodi dirigent P. M. Šijanec 14.40: Pisana glasba 15.: Poročila v slovenščini 17.: Napoved časa — Poročila v italijanščini 17.15: Prenos iz gledališča »Eliseo« v Rimu: Koncert organizira rimska Kr. Filharmonična akademija. — Drugi del Vokalnega kvarteta Salvati 18.30 Prenos iz dvorane Unione v Ljubljani, simfonični koncert, vodi dirigent D. M. Šijanec 19.30 Poročila v slovenščini 19.45: Komorna glasba 20.: Napoved časa — Poročila v italijanščini 20.30 Simfonično-vokalni koncert 21.45: Koncert šramlja »Ljubljana« 22.15: Priljubljene pesmi vodi dirigent Zeme 22.45: Poročila v italijanščini.

TOREK, 30. 3. 1943-XXI

7.30: Pisana glasba, 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Priljubljena glasba. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščiii. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Sinfonična glasba. 14.25: Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Prenos iz zavoda za romansko učenje: Glasbeniki romanske filharmonične akademije. 19.00: »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Pesmi. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 21.10: Operna glasba na ploščah. 21.30: Pesmi za vse okuse; vodi dirigent Segurini. 21.55: Orkester vodi dirigent Petralia. 22.15: Koncert violinista Arviga Serato-ja, pri klavirju Lidija Proietti. 22.40: Orkester Cetra, vodi dirigent Barzizza. 22.45: Poročila v italijanščini.

Takse na račune, priznanice, note in potrdila

Glasilo Zavoda za zadružništvo Ljubljanske pokrajine »Narodno gospodarstvo« objavlja v svoji številki za marec daljši članek o novih taksnih predpisih, ki ga je pregledal in izpopolnil kom. dr. Ezio Bruscolini. Iz tega članka posnemamo naslednja pojasnila o taksah na račune, priznanice, note in potrdila po naredbi Visckega komisarja o taksnem papirju in taksah z dne 8. februarja t. l. (Službeni list št. 12), ki je stopila v veljavo 1. t. m.

Taksa za potrdila in formalne priznanice, note fakture, račune, spiske itd. je po čl. 21. navedene naredbe določena takole:

Pri vsotah do 3000 lir je predpisana stalna taksa, in sicer

preko	1 L do 100 L	0.30 L
„	100 L do 1000 L	1.— L
„	1000 L do 3000 L	1.50 L

Pri vsotah 3000 do 300.000 L je predpisana sorazmerna taksa 0.50 L za vsakih tisoč lir ali ulomek tisoča lir.

Če presega vsota 300.000 lir ali če ni navedena ali če se saldira nižji znesek, kakor je prvotni dolg, ne da bi se ta navedel ali se navedle prejšnje priznanice, znaša stalna taksa 150 lir. Če da skupni znesek takse na koncu ulomek lire, se ta zaokroži na 1 L.

Nespremenjena pa ostane sorazmerna taksa 0.50% L na neformalne priznanice po še veljajoči tar. post. 33.

Dase izognemo morebitnim napakam, je treba, da mislimo na razliko, ki jo tvori zgoraj navedena naredba med **formalnimi in neformalnimi** priznanicami.

Člen 23. naredbe je dokaj jasen in prav za prav ne bi smel povzročati dvomov. Kljub temu ugotavljamo, da je imeti za **neformalne** tiste priznanice in tista potrdila, ki se nanašajo na delna ali tudi popolna plačila ali ki prinašajo oprostitve za zadolžnice ali obveze, izvirajoče iz kakšnega zapisa ali oblastvene odločbe.

Kot primer navajmo, da se potrdilo za 400,000 L, s katerim je bilo poravnano posojilo, posvedočeno z notarsko listino, ne kolkuje s stalno takso 150 L, določeno v tretjem odstavku čl. 21. naredbe, marveč z ono 0.50% lire in razen tega še 0.25 odstotka lire banovinske takse, predpisane s tar. post. 33. Ta pobotnica mora biti napisana na taksnem papirju za 8 L za vsako polo izvirnika in na taksnem papirju za 6 L za vsako polo prepisa. Taksa mora biti plačana pri pristojnem davčnem uradu, kakor je rečeno v členu 20. naredbe.

Tar. post. 36. ostane v veljavi. Pripominjamo, da pri tem kakor sploh pri vseh stalnih taksah in davščinah, ki niso s to naredbo spremenjene, zaokrožitev po prvem odstavku čl. 48. ne pride v poštev.

Saldiranje faktur ni podvrženo posebni taksi, če se izvrši na taksirani fakturi sami. Če se pa izda posebej pismeno, je poleg takse na fakturi plačati še na posebnem potrdilu takso po členu 21. nove naredbe.

Opozarjamo samo še na predpis člena 25. naredbe o kazni za take taksne kršitve. Ta člen pravi, da se izreče globa, enaka **stokratnemu** znesku takse ali neplačanega dela takse, najmanj pa 24 L za vsako taksno kršitev na spisih in listinah, zavezanih taksi, ki je določena za formalna potrdila, note, račune, fakture, spiske, izpiske in prepise računov.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

veljavne od danes do objave novega cenika

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki konsumentov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad predložil Visokemu komisariatu najvišje cene za tržno blago v Ljubljani, ki jih je Visoki komisariat odobril.

Z odlokom VIII-2 št. 362-6 Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene **od ponedeljka, 29. marca 1943-XXI zjutraj dalje do objave novega cenika.**

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Zeljnate glave pod 10 kg 2 L; **rdeče zelje** 2.25 L; **kislo zelje 4 L; ohrovt** 2.25 L; **repa** na drobno 1 L; **repa** na debelo 0.75; **kisla repa** 2.50 L; **repna cima** 2 L; **motovilec** 10 L; **regrat** 4.50 L; **radič** 6 L; **gojeni radič** 10 L; **špinača** 3.80 L; **rdeča pesa** 3 L; **rdeče korenje** brez zelenja 4 L; **rumeno korenje** 2 L; **peteršilj** 4 L; **zelena** (gomolji) 5 L; **rumena kolerabа** 2 L; **kolerabice** 4 L; **črna redkev** 1.50 L; **čebula** 3 L; **čebulček** 12 L; **šalota** 4 L; **česen** 8 L; **osnaženi hren** 4 L; **jabolka** I. vrste, namizna, izbrana 5.70 L; **jabolka** II. vrste 5 L; kilogram suhega **lipovega cvetja** 18 L; **jajca** 2 L komad.

Kjer ni poseben naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za blago, uvoženo iz drugih pokrajin v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 5 (na rdečem papirju). Posebno pa opozarjamo prodajalke in prodajalce, da mora biti vse blago naprodaj po teh cenah zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti osnažena in oprana, vendar pa ne več mokra, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene pri vsem v ceniku navedenem blagu ne samo na Vodnikovem in Pogačarjevem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v Šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalkah in prodajalcih v vsej mestni občini ljubljanski.

Blago, za katero so bile cene objavljene v prejšnjih maksimalnih cenikih, sedaj pa cen ne bi bilo več v tem ceniku, se prodaja po prejšnjih cenah, če ni bila za dotično blago s posebno odločbo Visokega komisariata, odsek za določanje cen, odobrena drugačna cena.

MALI OGLASI

ČEBULO

po lir 2.60 1 kg dobite poljubne količine v bivših mesarskih stojnicah na Vodnikovem trgu.

PREMOG DRVA

L. Pogačnik

LJUBLJANA

Bohoričeva ulica 5

Telefon 20-59

BREZOVE METLE

dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova cesta št. 29.

KLOBUČARNA »PAJK«

vam strokovno osnaži, preoblika in prebarva vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica. Zaloga klobukov. — Se priporoča **Rudolf Pajk**, Ljubljana, Sv. Petra cesta 38, Miklošičeva cesta 12 (nasproti hotela Union).

INSERIRAJ V ‚Slov Narodu‘

Vremenske zanimivosti pred stoletjem

Mile in hude zime, slabe letine in uime — l. 1834 so vso zimo pasli živino

Ljubljana, 29. marca

V starih časih je človek čutil še bolj odvisnost od vremena kakor dandanes. Posamezne dežele niso bile še tako povezane med seboj, ker ni bilo prometnih obcil našega časa, zato so se morale prehranjevati predvsem same. Če je bila letina slaba, je bila to mnogo večja nesreča kakor dandanes, ker živeža niso mogli uvoziti — vsaj ne dovolj in ne ob pravem času — iz drugih dežel. Vreme je bilo torej posebno mogočen činitelj zlasti v življenju kmeta. Seveda se je kazal vpliv vremena tudi v življenju meščanov. Po slabih letinah se je podražilo žito, ki je veljalo za glavni živež ter je imelo še večjo vrednost v času, ko še ni bilo krompirja.

Zanemarjena polja

Še v prejšnjem stoletju pa napoleonskih vojnah so bila marsikje zanemarjena polja. Med vojnami so ljudje slabo obdelovali zemljo, zlasti v krajih, ki so bili v vonem področju. Precej kmetij je pa bilo tudi zapuščenih, bodisi, da so se družine preselile ali izumrle. Med vojnami niso tako redno obdelovali njiv in ne dovolj dobro gnojili. Živine je bilo mnogo pobite, zato je tudi primanjkovalo gnoja po vojni. Zato je razumljivo, zakaj je l. 1817. nastopila tako huda lakota, da so se ohranila ustna izročila o nji do dandanes. Med napoleonskimi vojnami so bile tudi porabljene zaloge živeža. Pomanjkanje je bilo tem bolj občutno, ko so se vrstile potem slabe letine.

Vreme v desetletjih po napoleonskih vojnah

Iz zgodovinski hpodatkov je razvidno, da so se po napoleonskih vojnah vrstile pogosto slabe letine. Vreme je bilo neugodno, skoraj leto za letom preveč deževno in hladno. Ljudje so upali od leta do leta, da bo boljša letina prihodnje leto, a zemlja je slabo rodila še dolgo. Okrog l. 1820 se je vreme popravilo in bilo je nekaj letin dobrih. V naslednjem desetletju do l. 1830 so bile popravljene posledice prejšnjih hudih časov, vendar so bili ljudje v posameznih letih hudo prizadeti. L. 1823 so bile v mnogih krajih velike povodnji, ki so napravile nepopravljivo škodo. L. 1826 je pa bila letina slabša zaradi suše, pa se je žito zelo podražilo. — Zanimivo je, da je bila l. 1829 približno prav tako huga zima kakor l. 1929, čeprav se vreme ne ravna po stoletnem koledarju, da bi se čez sto let začelo zopet ponavljati. L. 1829 se je zima začela zelo zgodaj; jesen je bila zelo deževna in kmalu je zapadel sneg. Mraz je začel silovito pritiskati januarja l. 1830. Zima je bila suha, potoki so začeli usihati, voda je pa globoko zmrzovala, tako da so se mlini ustavili, pa je začelo primanjkovati moke. Pošla je tudi krma za živino. Da je bila tedaj res tako huda zima kakor sto let pozneje, sprevidimo iz tega, da je zamrznila Ljubljanica med Vrhniko in Ljubljano. Ljubljanica zamrzne le ob najhujšem mrazu, kar se ne zgodi niti v vsakem desetletju. Ljubljanica je namreč precej topla, ker priteče iz toplega podzemlja. Dandanes ni nobenih hujših posledic, če zamrzne Ljubljanica, pred dobrimi sto leti je pa bila ta reka pomembna vodna cesta. Ljubljana je dobivala vso kurivo po Ljubljanici. Ljubljančani so bili zelo prizadeti, ker jim je začelo primankovati kuriva, a dovoz je bil oviran, ker so morali sekati led na Ljubljanici, da je bila plovba omogočena. Zaradi hude zime l. 1830 so tudi v mnogih krajih malo pridelali, ker je trpela ozimina, slab je pa bil tudi pridelek sena.

Po hudi zimi suha leta

Ali smemo sklepati, da po hudi zimi sledé suha leta, ker sta bili leti 1832 in 1833 zelo suhi? Ta sklep bi bil najbrž prenagljen in brez vsake znanstvene osnove. Omenjamo le za primerjavo, kakšno je bilo vreme pred dobrimi sto leti v primeri z vremenom v teh desetletjih. Tako je bilo vreme po hudi zimi l. 1830, in sicer l. 1831, zelo deževno, a tem bolj suho v letih 1832 in 1833. Zaradi suše je bila slaba letina v obeh letih, a žita so kljub temu pridelali še precej. Lepo vreme je bilo tudi jeseni kakor n. pr. lani. Pozimi ni bilo niti toliko snega in dežja kakor v pretekli zimi. Do svečnice je trajalo suho vreme, pa tako toplo, da so marsikje vso zimo pasli živino. V splošnem je bila tedaj zima mnogo milejša kakor letošnja. Oralí so že januarja in v nekaterih krajih je začelo cveteti drevje... Zanimvo je, da je tudi tedaj nastopilo vetrovno vreme, kakor letos pri nas. Zavladala je izredno huda suša. Suha so ostal tudi pomlad. Suša je trajala še vse poletje in jara žita sploh niso obrodila, le ozimina je dala nekaj pridelka. Pridelali so pa dobro vino. Suša je trajala še jeseni, ko so bili travniki kakor požgani. Bilo je občutno pomanjkanje krme in sena se je neverjetno podražilo. Začelo se je sušiti drevje in tudi trte. Suša je bila še tem bolj občutna, ker ni bilo tudi rose. Jeseni so usahnili mnogi studenci. Nenavadno je upadla voda tudi večjih rek. Tako je bila Sava preplitva za plovbo, kar je bilo usodno za naše pokrajine, ki so uvažale žito po Savi s Hrvaškega.

Suša, ki je trajala nad tri leta

Suša, ki se je prav za prav začela že l. 1832 in ki je bila čedalje hujša, je trajala nad tri leta. S tem ne nameravamo reči, da bo tudi sedanja suša trajala tako dolgo, temveč le omenjamo, kako dolgo se lahko vrste nenavadno suha leta. Po tisti strašni suši pred dobrimi sto leti je nekoliko bolj deževalo šele februarja 1835. Pred tistim časom je nekoliko bolj deževalo — a ne dovolj, da bi bilo konec suše — pred letom in štirim meseci. Tudi dež februarja l. 1835 ni mogel odpraviti posledic hude suše. Zemlja je bila tako presušena, da je kmalu zopet nastopila izredno huda suša že maja. Vendar je bilo suše tisto leto konec. Jesen ni bila več tako lepa. Sneg je zapadel zelo zgodaj, tako da so ostali mnogi jeseniki pridelki na polju. Šele naslednja leta so bili ljudje bolj zadovoljni z vremenom.

Huda zima tudi leta 1840

Med hude zime v tem stoletju prištevamo zimo v letih 1941/42, zato se zdi tem bolj zanimivo, da je bila tudi zima l. 1840 zelo huda. Prejšnje leto, 1839, je bila zopet suša in letina je bila slaba. Jesen je bila nenavadno lepa in topla. Toplo vreme je trajalo do božiča, a tem bolj je mraz pritisnil potem. Letina je pa bila l. 1840 dobra, približno kakor lani po hudi zimi. Leto pozneje je bilo zopet precej suho, čeprav tudi to ne dokazuje, da so leta po hudih zimah suha. Zaradi suše je bila letina zopet slaba. Toda kakor navadno v sušnih letih so bili tudi tedaj zelo zadovoljni z vinskim pridelkom. — M'la in suha zima je bila tudi v letih 1845/46. Bila je zelo podobna preteklí; bilo je malo snega in mraz je trajal dolgo. Ozimina se je po kratki zimi naglo porasla in drevje je zgodaj odgnalo. Zdelo se je, da bo letina dobra, a marsikje so bili razočarani. Pridelki so trpeli tu in tam zaradi suše, drugje pa zaradi nalivov in toče.

Izredno huda draginja leta 1817

L. 1817 je bilo najbrž najhujše za ljudstvo v prejšnjem stoletju. Nastopila je silna lakota in pomankanje je bilo splošno. Zaradi neprestano slabih letin se je živež zelo podražil. To sprevidimo najbolje iz primerjave cen v l. 1846 in l. 1817. Leta 1846 se je žito zelo podražilo, vendar je bil tedaj mernik pšenice še vedno le po 2 gld. 20 kr. L. 1816 je pa veljal mernik pšenice 3 gld. 50 kr., a pred žetvijo l. 1817 že 12 gld. 20 kr. V nekaterih krajih je bila pšenica še neprimerno dražja. Cene so dosegle za tiste čase, ko je imel denar veliko vrednost, bajno višino. Ko pa govorimo o cenah l. 1846, je treba naglasiti, da je tedaj nastopila draginja, čeprav je bilo žito mnogo cenejše kakor l. 1817. V nekaterih krajih je zopet nastopilo pomanjkanje, a lakote, kakršna je bila l. 1817, ni bilo več.

Ti skromni primeri so pokazali, da je bilo vreme prejšnje stoletje še mogočnejši činitelj kakor dandanes ter da so ljudje mnogo bolj neprijetno občutili vpliv slabih letin, ko še niso prevažali živeža z vlaki in avtomobili. Če si hočemo živo predočiti stare čase, ne smemo prezreti tudi tega in laže bomo spoznali, da stari časi nikakor niso bili vedno »zlati«.

Kje je pokopan Aleksander Veliki?

Baje počivajo njegovi zemski ostanki v zlati krsti pod staro mošejo v Aleksandriji

Aleksander Veliki je umrl ko mu je bilo 33 let in sicer v juniju leta 323. v svoji novi prestolici Babilonu. Podlegel je mrzlici, ki si jo je bil nakopal na poslovilni pojedini ob odhodu brodovja pod poveljstvom Nearchosa. Njegovo balzamirano truplo so prepeljali šele čez dve leti z velikim pompom v Egipt in ga pokopali v Memphisu. Pozneje je bilo prepeljano v Aleksandrijo in položeno k več emu počitku v svetišču, zgrajenem nalašč v ta namen. Kljub vsemu iskanju in prizadevanju pa ni bilo mogoče najti cesarske grobnice v pristanišem mestu, ustanovljenem in nazvanem po Aleksandru Velikem.

Že leta 1929. je trdil egiptski zgodovinar princ Omar Tousoum, da je Aleksander Veliki pokopan v temelju stare mošeje v Aleksandriji. Kraj njega naj bi bil pokopan njegov naslednik v Egiptu Ptolemeus. To trditev je znova postavil profesor na novi Farukovi univerzi v Aleksandriji Ibrahim el Deseuki. Ta učenjak je prišel do prepričanja, da je grob preroka Daniela v stari mošeji istoveten z grobnico Aleksandra Velikega. Oddelek za stari vek pri egiptski vladi je bil naprošen za dovoljenje, da bi smeli to grobnico odpreti. Toda odločitev o tem še ni padla. Zaenkrat se je med egiptskimi učenjaki razvnela samo živahna polemika o tem, ali je Aleksander Veliki res pokopan v zlatem sarkofagu v stari mošeji, kjer naj bi njegovi zemski ostanki še zdaj počivali.

O zemskih ostankih Aleksandra Velikega so nastale sčasoma mnoge legende. Že opetovano so namreč v Egiptu naleteli na kraljevske grobnice iz Faraonovih časov, pa tudi izven območja Aleksandrije od Kom el Šukafe do Sidi Gabra so odkrili mnogo starih grobnic in vedno je bilo sprejeto vprašanje ali ne gre morda za grobnico Aleksandra Velikega. V zapadnem delu Aleksandrije se je razprostiralo nekoč veliko podzemno pokopališče Nekropola, segajoče do tokrat nenega Kleopatrinega pokopališča. Na tem pokopališču naj bi bil naletel na zlato krsto z zemskimi ostanki Aleksandra Velikega zdaj tu zdaj tam. Aleksandrija je bila v starih časih središče trgovine in znanosti. Njene knjižnice, svetišča, palače in muzej so sloveli po vsem svetu. Če bodo oblasti dovolile odkriti dozdevno Aleksandrovo grobnico pod staro mošejo, bodo vsaj pojasnjena nekatera zanimiva arheološka vprašanja.

Velika železniška afera v Ameriki

Kako je zaslužil žid Jakob Schiff milijardno premoženje

Na neki železnici zasebne železniške družbe v Ameriki se je prevrnilo nekoč več vagonov in nesreča je zahtevala tudi nekaj človeških žrtev. Tudi na drugih progah podobne nesreče niso bile nič posebnega. Toda lastniki niso v nobenem primeru stopili pred javnost z očitki. Naenkrat so pa priobčili vsi večji ameriški listi dolge članke, v katerih so ostro napadali več železniških družb in zahtevali razlastitev lastnikov, češ da so zanemarjali varnostne predpise na svojih železnicah. Potujoče občinstvo so listi svarili naj se ne vozi po takih železnicah. Pisali so o slabem stanju železniških prog, o pijanih strojevodjih in nezanesljivih sprevodnikih. Javnost se je sevela razburjala in prišla tako daleč, da so stari lastniki nekaterih železnic pred gospodarskim polomom. Ljudje se namreč niso več hoteli voziti po železnicah, ki so jih listi proglasili za nevarne.

Delnice dotičnih železniških družb so zelo padle. Vsi poskusi, spraviti obrekovalce pred sodišče, so se izjalovili, ker so stali sodniki na stališču, da bi morali tožitelji nastopiti z dokazi. Dokazov pa ni bilo, ker jih ni moglo biti. Vsaka nesreča je namreč prinesla dnevnemu tisku novo hvaležno gradivo za napade na železniške družbe, lastniki pa niso mogli dokazati, da bi nesreče ne bile posledica malomarnosti in zanemarjenosti.

Razburjena javnost pa seveda ni slutila, da se skriva za vsemi napadi na železniške družbe en sam mož in da gre za zlonamerno povzročeno paniko. To je bil generalni zastopnik Rotschildovega bančnega doma Jakob Schiff, glavni delničar Loeb Kun & Komp. v New Yorku. Schiff je bil prispel v Ameriko iz Frankfurta n/M., kjer je bil Rotschildov sosed. Že davno prej je stremel po neomejeni moči in vplivu na ameriško železniško omrežje. Vedel je dobro, da bi mu ne mogel na finančnem polju noben tekmec do živega, če bi imel v rokah železnice. 10 mesecev se je ameriška javnost razburjala in Jakob Schiff je plačal 400.000 dolarjev podkupnine, da se je kampanja proti železniškim družbam neprestano nadaljevala. Ob koncu leta 1903. je pa že lahko stopil upropaščenim železniškim družbam kot zmagovalec za vrat.

Polastil se je bil 21.300 km železniškega omrežja in leta 1910. je že lahko sporočil, da so vrgle železnice pod njegovo kontrolo v šestih letih 500 milijonov dolarjev čistega dobička. To je celo za ameriške razmere presenetljivo. Tako ogromni dobiček je mogel spraviti Schiff zato, ker je bil znatno zvišal tarife na železniških progah. Pod neposrednim njegovim vplivom in kontrolo so bile železniške družbe in podjetja »Union Pacifik« Baltimore & Ohio, Western Telegraph Comp., National Bank of Commerce, The National City Bank, Morton Trust Bank, Columbia Bank in še mnogih delniških družb in denarnih zavodov.

Italijansko protitankovsko topništvo v prednji bojni črti na tuniškem bojišču

Slovo Bolgarije od rožnega olja

Bolgarija se poslavlja od svojega slovečega rožnega olja, ki ga je razpošiljala po vsem svetu. Ni še dolgo tega, ko je igralo rožno olje v bolgarskem izvozu eno najvažnejših vlog. V Nemčiji, Franciji in Ameriki so plačevali bolgarsko rožno olje po 100.000 levov kg. Toda zadnja leta so cene padale in zdaj se dobi za rožno olje komaj še 25.000 levov. Med vojno pač ne more biti povpraševanja po rožnem olju. Ne smemo misliti, da je Bolgarija dežela polna cvetočih rož. Mnoge koristne rastline uspevajo tam od tobaka do soje, od koruze do riža. Med žitnim poljem in vinskimi goricami se pa razprostirajo rožni nasadi, urejeni lepo po načrtu.

Rožno olje je bilo zato tako drago, ker se porabi zanj mnogo rož. Tri milijone cvetov se potrebuje za en kilogram rožnega olja. Če cene niso temu primerno visoke, pač ni vredno pečati se s to panogo narodnega gospodarstva. Odkar so začele cene rožnega olja padati, dela bolgarska vlada na to, da bi se rožna polja čimbolj skrčila. Zdaj se je pa odločila še za zadnji korak. Ustavila je namreč izvoz rožnega olja, tako da bodo gotovo cene še bolj padle, ker Bolgarija sama pač ne bo porabila niti toliko te dragocene vonjave, da bi bilo sploh vredno izdelovati jo. Tam, kjer so rasle prej rože, bodo sejali in sadili odslej koristnejše rastline. Po vojni bo pa Bolgarija gotovo zopet pridelovala rožno olje kakor ga je pred njo. Dolina rož v Bolgariji je v kotlini Srednje gore.

Bolgarsko zdravstveno posojilo

Bolgarski notranji minister Gabrovski je predložil sobranju osnutek zakona o notranjem posojilu v znesku 100 milijonov levov, ki bi se porabilo v zdravstve, ne svrhe. Ta denarna sredstva bi šla v prvi vrsti za zatiranje malarije v Traciji in Makedoniji, kjer so razmere v tem pogledu zelo žalostne.

Bolgarska kulturna zbornica

Prosvetni minister Jozov je pripravil za prihodnjo sejo ministrskega sveta osnutek zakona o ustanovitvi bolgarske kulturne zbornice.

Italijansko bolgarska cestna dela

Z dekretom Kr. namestnika v Albaniji so se pričela tudi z albanske strani cestna dela v smislu konvencije, sklenjene v Rimu 17. oktobra 1942 med italijansko in bolgarsko vlado glede cestne zveze med pristaniščem Durazzo in Antivari na eni ter mestoma Sofija in Ruse na drugi strani.

Tudi lanski mosler izvrsten

Iz Koblenza poročajo, da je bil tudi v teh vinorodnih krajih Nemčije lanski pridelek tako po kakovosti kakor po količini zelo dober. Že mošt je jeseni kazal, da bo kapljica izborna. In res je lanski mosler izvrsten. Kisline je v njem sicer malo, toda moderno kletarstvo je omogočilo ohraniti jo. Lansko vino dosega po kakovosti ono iz leta 1937.

Ognjenik raste iz ravnine

Iz Guatemale poročajo o svojevrstnem naravnem pojavu v nižini Paranguricutiro v zasedeni Mehiki. Tam je nastal ognjenik, ki je dosegel v premeru že 300 metrov. Ta čas, ko se je dvigal ognjenik iz zemlje, se je zemlja neprestano močno tresla in iz nje je bruhala lava. Nad žrelom novega ognjenika se dvigajo veliki oblaki pepela, segajoči do 1000 metrov visoko. Novi ognjenik je dobil ime Paricutin.

Rumunija za vojne žrtve

V Rumuniji je bila prirejena na dan vojakov 21. februarja javna zbirka prostovoljnih prispevkov za vojne žrtve. Vrgla je 162 milijonov lej ali 50 odstotkov več kakor zbirka v decembru lanskega leta, ki so nabrali za vojne žrtve 107 milijonov lej.

Velik jez pri Ankari

Turška vlada je odobrila gradbene načrte za zgraditev novega velikega jezu pri Indšesu v bližini Ankare. Jez začno v kratkem graditi. Ko bo dograjen bo pridobljenih 300.000 dönum (1 dönun = 400 m²) rodovitne zemlje. Za turško kmetijstvo bo to znatna pridobitev.

Madžarski profesorji v Berlinu

Friedrich Wilhelmova univerza v Berlinu je naslovila na rektorja debrecinske univerze prof. Wilhelma Handela, povabilo naj bi predaval v maju v Berlinu o problemih svetovne politike. Nedavno je pa predaval madžarski vseučiliški profesor dr. Daniel Feher v prirodoslovnem institutu berlinske univerze o biološkem učinku kratkovalovnega izžarevanja elementov na rastline. Šef oddelka za geologijo na geološkem zavodu v Budimpešti dr. Ludvik Kreybik je pa predaval na poljedelski fakulteti berlinske univerze o kartografiranju Madžarske.

OBŽALUJE

— Če se mi danes ne posreči dobiti tisoč lir, se ustrelim, — pravi Miha svojemu prijatelju. — Ali smem računati na tvojo pomoč?

— Obžalujem, toda samokresa nimam.

POGUM.

Starinar sedi v svoji prodajalnici. Kar vstopi tat, mu nastavi samokres na prsi in vzklikne:

— Denar ali smrt!

— Hm, — odgovori starinar mirno, — koliko pa hočete za to staro pištolo?

OPREZNOST.

— Čuj, Erna, zakaj pa nosi tvoj mož vedno temne naočnike?

— Da bi ga ne zaslepila moja lepota.

GEORGES OHNET: 40

PRODAJALEC STRUPOV

ROMAN

— Torej ni nobenega zdravila? Vi kot zdravnik vendar ne boste obupali. Vem, da ste med ustanovitelji društva, ki se bori proti temu strašnemu družabnemu zlu.

— Da, borimo se z govorjeno in pisano besedo, s predavanji, letaki, brošurami in članki v dnevnem tisku. Toda kakšni so uspehi tega našega boja? Samo skromni. Sklicevati se na človeško pamet! Kako neumno! Če bi hoteli temeljito zatreti alkoholizem, bi morali zapreti vse točilnice alkoholnih pijač v vsej Franciji, tiste, kjer se vse leskeče v zlatu in kjer so mizice iz najkrasnejšega marmorja kakor tudi one, kjer se pije pri nepooblanih mizah.

Toda za to bi bil potreben trd zakon. Čujte, kaj vam pravim: dežela, ki je šla skozi alkoholizem, bo rešena samo, če bo prodaja opojnih pijač prepovedana tako strogo, kakor če bi šlo za najhujši strup. Dokler pa pri nas ne bodo posegli po enakih ukrepih kakor so že v Švici in vseh skandinavskih državah, bodo naši ljudje pijančevali, se pobijali ter polnili bolnice, norišnice in kaznilnice.

Z največjo pozornostjo je Genevieva poslušala ognjevite zdravnikove besede. Povesila je glavo, potem je pa vprašala:

— Še zadnje vprašanje, doktore: V starosti, kakor je Kristijan, je morda organizem še sposoben otresti se vseh pogubnih zarodkov, zanešenih vanj. Z drugimi besedami — ali je še čas za rešitev tega nesrečnega fanta?

— Seveda je.

— In kaj je treba storiti, da bi bilo kaj upanja na uspeh?

— Pripraviti ga do tega, da bi vsaj tri mesece ne pokusil nobene opojne pijače, torej k popolni treznosti.

— Kaj pa imenujete popolno treznost?

— Piti bi smel samo vodo. Če bi se tri mesece dosledno premagoval, bi bilo utemeljeno upanje, da bi telesno in duševno ozdravel.

Genevieva je podala zdravniku roko. Nežno in spoštljivo jo je stisnil.

— Bojim se, drago dete, da se boste po vplivom svoje plemenitosti odločili za zelo nevaren boj.

Odgovorila mu je z resnim glasom:

— Mar je mogoča zmaga brez trpljenja? Če pa zmagam — kolika radost! Saj vendar gre za rešitev človeškega bitja neizbežne pogube.

Očarljivo se mu je nasmehnila.

— Hvala vam za vse, kar ste mi povedali dobrega in pametnega, doktore. Potruditi se hočem, da mi bodo vaše besede koristne. Čez tri mesece mi pa sami poveste, kaj sodite o tem mojem prizadevanju.

In smeje se je vrnila v salon.

V.

Etiennetta Dharielova je bila baš v svojem razkošnem toaletnem kabinetu zaposlena z razkladanjem kart, ko je vstopila njena manikirka Mauduitova v preprosti meščanski obleki in s črno torbico v roki kakor da je doma.

— Dober dan, Neneta, — je dejala in odložila ročno torbico na divan v slogu Ludvika XIV. iz lakiranega in pozlačenega lesa. — Upam, da se počutiš dobro.

— Nič kaj posebno. Kakor vidiš, mi ta srčna podlaga ne gre v igro.

— Ah, ah, torej še vedno ta mladi gospod Kristijan! Prinašam ti novosti o njem, bolj sveže in zanesljive od tistih, ki jih boš prebrala iz svojih kart.

— Govori torej!

— Najprej mi daj malo prepečenca in čašo portskega. V želodcu mi kruli... že od ranega jutra hodim po Parizu.

— Odpri omarico... tam najdeš vse, kar potrebuješ.

Madame Mauduitova je odprla vratca razkošne rokoko omarice, kjer je pa zagledala namesto pisalnega pribora in drugih potrebščin pladenj iz češkega stekla, na njem pa grozdje, prepečenec in steklenico španskega vina. Vzela je iz nje dve čaši, ju napolnila in ponudila eno Etiennetti, ki jo je pa postavila na mizo, ne da bi se je dotaknila z ustnami.

Madame Mauduitova se je okrepčala in začela:

— Pri Lisi Taupinovi sem srečala davi Tlakoljuba. Povedal mi je novice o tvojem beguncu... Vse kaže, da se je res vrnil na pravo pot. Pravi svetnik postane.

Etiennetta je odgovorila samo: Ah! Toda ta njen vzdih se je razlegel liki strel iz samokresa.

— Ta deklina, ki ti je odjedla ljubčka, ga hoče tudi izlečiti. Drži ga na kratko kakor v sanatoriju, to sladko dekle. Vedno sem bila prepričana, da tebi nobena ni kos. A glej! Toda to je zopet v drugačnem smislu.

Etiennetta ni odgovorila, samo čeljusti je stisnila tako, da so ji izstopile na obrazu kakor divji zveri.

Mauduitova je pa nadaljevala:

— Naš dragi Kristijan hodi spat ob enajstih, igra bridge s svojim papanom, ne hodi več v gledališče in pri vsaki jedi pije samo vodo. Trezen in pameten je zdaj tako kakor svetniška podoba. Tlakoljub je ves iz sebe zaradi te nenadne prijateljeve izpremembe.

— In to je vse, kar zna storiti, ta tepec? Kaj nima na Kristijana nobenega vpliva?

— Prav nobenega. Nihče več nima vpliva nanj razen te lepe svetlolaske, ki ga vodi na vrvici liki kužka.

Zamišljena Etiennetta je dejala trpko:

— Če si prišla pit moje portsko samo zato, da bi mi povedala tako neprijetne novice, bi bila lahko ostala doma.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani